

M. 2, 278.

L. M. II 530

530

E

F
i

M.

gva
tegr
mor
Tl

Ut
lū

Im

GERH. JOH. F. VOSSII
ELEMENTA
RHETORICA

*Jam plurimum aucta, atq;
in Libros, Capita, & Paragraphos
distributa, operâ*

M. JOH. SEBASTIANI Witternachs/
P. C. ILLUSTRIS RUTHENI, QUOD
GERÆ EST, RECTO-
RIS,

*qui præter ea, quæ inseruit passim, in-
tegram doctrinam de AFFECTIBUS
movendis & sedandis, itemq; de INVEN-
TIONE & Pertractatione thematum,
SPECIALI, ex Partit. & Institut.
VOSSIANIS adjecit.*

Ut jam non ELEMENTA so-
lùm, sed pleniora etiam facultatis
amplissimæ præcepta videri
possint.

Editio tertia multisq; in locis auctior.

Impensis MARTINÏ MULLERI,
Bibliop. Naumburg.
Lueris Freyschmidianis.
M. DC. LVII.

Ad
Clarissimum Dominum Au-
torem, Amicum & Fautorem
meum honorandum.

O ffundant alii noctem, MESONY-
CTIE, luci,
Tu lucem in mediâ nocte mica-
re facis.

Magnis pauca libris promant, Tu
promis Homerum
In nuce constrictum. Gratia mul-
ta Tibi.

Perscribebam in Acad.
Lipsiensi.

L. Hieronymus Kron-
mayer SS. Th. Prof. Pu-
blicus extraord. & Orat.

EXIMIO. ATQUE DOCTIS-
SIMO. DOMINO.

GOTHOFREDO
GRAUELIO.

LL. IN. CELEBERRIMO. LI-
PSIENS. ATHENÆO. STU-
DIOSO.

OLIM. DISCIPULO. JAM. VE-
RO. AMICO. DILE-
CTISSIMO.

Lurima e quidem sunt, ea-
que nec levia, nec exigua,
quæ eò inducunt animū,
ut alteram istam ELEMEN-
TORUM RHETORICORUM
editionem, Tuo, Amice dilectissime,
nuncupem nomini. Meretur istud Am-
plissimi Dn. PARENTIS tui singularis in
me amor, quem egregiis multos nunc
annos monumentis comprobavit. Ego
autem quantoperè VIRUM non unâ

(2)

sal-

n Au-

rem

ESONY-

e mica-

nt, Tu

tiamul-

n Acad.

Kron-

rof. Pu-

& Orat.

P R Æ F A T I O .

saltem virtute conspicuum venerer,
 TUTE novisti, neque id exponi à me
 citra adulationis suspicionem ja n
 potest. DEUS ILLUM TIBI, ac TE
 ILLI quàm diutissimè sospites con-
 servet, & incolumes! Habes certè in
 Ipso speculum longè limpidissimu n,
 in quod si crebrò, uti oportet, respi-
 cias, non deerit vitæ benè informan-
 dæ, & sectandæ virtutis regula: quam
 si secutus adfiduè fueris, periculum
 non est, ut in imo subsideas. Virtus
 enim & vitæ honestas indesides ac
 strenuos sui cultores in altissimis ho-
 norum famæqve locare fastigiis ad-
 solet. Deinceps recordor adhuc
 quàm sæpissimè, quantò cum impetu
 te in Eloquentiæ, cujus heic solida
 sparguntur semina, studium Natura
 abriperit, cum musèi nostri portio
 esses: quamqve copiosè præceptio-
 num istarum ductu de rebus proposi-
 tis tenerior etiam ætas TUA tum dis-
 sertarit. Unde totus confido, fore
 olim, ut, si non abjecturus laborem,
 sed

fed
 sis
 vut
 & f
 re
 um
 qve
 sta
 ita
 res
 si n
 du
 dil
 me
 tiff
 qv
 is:
 diu
 bu
 mu
 Par
 ner
 & f
 cul
 lis

PRÆFATIO.

fed in facundiæ palæstrâ perreçturus
 sis industriosiffimè, laudem inde haut
 vulgarem nancifcaris. Laborem enim
 & sudorem honos excipit, neqve ullâ
 re magis ferrum splendet & ingeni-
 um, quàm usu quotidiano. Cùm ita-
 qve jam pridem præceptis hisce dele-
 ctari te, non ignorem, atqve arbitrer,
 ita ea esse comparata, ut provectio-
 res quoqve, & Oratoriæ Candidatos,
 si non juvent, delectent tamen: nullus
 dubito, quin, ubi perlustraveris illa
 diligentius, multum inde oblecta-
 menti sis percepturus. Uti enim gra-
 tiffimum ingenuæ menti accidit,
 quicquid missum fuit è laribus patri-
 is: ita nobis nihil videtur esse jucun-
 dius, quàm quod ii impertiunt, qui-
 bus olim Præceptoribus usi fuera-
 mus. Et nescio sanè, quî fiat, quòd
 Parentes & Præceptores, si quid do-
 nent, id numquam sine piis precibus
 & suspiriis transmittant, quibus sæpi-
 culè Cœlum respondet, & munuscu-
 lis illis longè excellentiora adjungit.

P R Æ F A T I O.

Itaque & ego, dum Elementa ista primùm JENÆ excusa, iterum, sed longè limatiùs, in lucem emitto, id non sine pio animi voto facio. Ex intimis enim mentis penetralibus supremum illud, atqve Unicum Numen, sine quo nihil est in homine boni, implo-ro, ut plurimum exinde discipuli nostri hauriant emolumentum. Cujus voti si me participem coelitus factum intellexero, habebò abundè, unde DEO persolvam gratias, & gratuler mihi laborem exantlatum. Et quanquam nullus inficiabor, potissimam laboris partem GERARDI, JOHANNIS Filii, VOSSII esse: nemo tamen cordatus diffitebitur, si editionem isthanc cum Amstelodamensi contulerit adcuratiùs, me plurimum ex Partitionibus & Institutionibus VOSSIANIS passim inseruisse. Et cum difficilius propè sit ea, quæ copiosissimè in magnis voluminibus sunt perscripta, contrahere in chartas adeò paucas; quàm diffundere illa
ube-

P R Æ F A T I O.

uberius, quæ cæsuratim conscripta
 fuere: ingenuæ mentes aliquam eti-
 am, licet exiguam, nobis laudem non
 denegaturas fore arbitramur. Quæ
 enim CLMUS VOSSIUS multis sæpe-
 numero paginis docet, ea nos perio-
 do uni, atque ei quidem brevissimæ,
 includere satagemus semper, id quod
 animadvertet facile, quisquis plus,
 quàm legere duntaxat ista, potest. Ac
 tibi, Amice suavissime, nequaquam
 excidisse animo reor, quot monita
 Rhetorica vel ex unico paragrapho
 discipulis rerum istarum avidis erue-
 rim, atque illustrarim exemplis eruta.
 Idem quoque facturos spero omneis,
 quibus Præceptoribus præcepta ista
 non sordebunt. Cui verò sordere
 queant, nisi illis, qui VOSSII acu-
 men, & omnia propemodum alia, ar-
 tem isthanc, quæ concernunt, igno-
 rant? Orator seculi nostri augustissi-
 mus, Dn. AUGUSTUS BUCHNE-
 RUS, VIR nulli sine exquisitâ laude
 vel cogitandus, de VOSSIO, cum

PRÆFATIO.

de Elementis istis heic introducendis
 consuleretur, ita scribere non vereba-
 tur:

Ad VOSSIUM quod attinet,
 si in istis litteris videre quid possum,
 aut facere, ita sentio, cum regnare
 longè in hoc doctrinæ genere, nec
 quemquam alium de arte ac faculta-
 te dicendi *pleniùs, solidiùs, consumma-
 riùs* hactenus præcepisse. Neque enim
 vulgari ingressus viâ satis habuit, u-
 nius atque alterius Rhetorum, & Ju-
 niorum quidem maxumè, quod solet,
 eorumque non optimi semper com-
 matis, excerpisse præcepta, & colle-
 gisse in unum corpus: quidquid ha-
 betur Veterum uspiam, quidquid No-
 vitiorum legitur, (majorum gentium
 certè) hos omnes evoluit diligenter,
 & adcurato examine contulit, con-
 firmatisque, quæ vera repererat opti-
 maque, confutatis contra, quæ falsa
 tradiderant, Sic nobis constituit
 atque intruxit hanc disciplinam, ut
 ci-

PRÆFATIO.

citiùs demi aliquid, quàm adjici posse videatur. Accedit, quòd Eloquentiæ magistros verfasset probè haut tantùm, sed omne etiam disertissimorum auctorum genus, Poëtarum, Philosophorum, Oratorum, Historicorum Veterum trivisset cum cura, & quidquid ab iis aut esset tractatum scienter, atque ex arte, aut eleganter venusteque, vel splendide, graviterque expositum, animo teneret complexus. Ita autem fiebat, ut eò perfectiùs de arte dicendi atque orandi præciperet, quò pauciora eorum, ex quibus condenda & instruenda ea est, ignoraret. Hæc Amplissimus BUCHNERUS.

Quis v. Artifici Celeberrimo & peritissimo, de arte, quam tot annos non sine plerorumque, eruditiorum certè, admiratione profitetur, judicanti fidem non haberet? Sed cū vino vendibili suspensâ ederâ haut si opus; nolo aliorum

P R Æ F A T I O.

rum quoque, & CLmorum quidem
 Virorum judicia heic in cumulum
 congerere. Haut ergò vanâ ducor
 spe, ac penitùs mihi persvadeo, tibi,
 A M I C E, aliisque, qui Jurispruden-
 tiæ studium maritare cum Eloquen-
 tiâ, prudentissimo profectò consilio,
 nituntur, displicere non posse ullate-
 nus, quidquid V O S S I A N A S sapit
 lucubrationes. Lætus igitur istud af-
 fectus mei Symbolum accipe, & eo-
 dem, si ita placet, utere ac frueri feli-
 citer, quotiescunq; severiora Legum
 studia id permittent. Imitare A M-
 P L I S S I M U M Dn. Parentem, qui
 quicquid temporis reliquum habet,
 & quasi subtractum litibus forensi-
 bus, quibus sopiendis Serenissimus
 atque Illustrissimus Princeps illum
 destinavit, humanitatis studio, iisque
 Auctoribus, qui illud in splendorem
 dare videntur, impendit. Sed desi-
 no tandem, atque TE divinæ benedi-
 ctioni commendatum bellè valere,

ac

PRÆFATIO.

ac strenuè laborare, pro veteri meo
amore, jubeo. Dabam è Muséo Non.
April. anni Messiani cto Ioc LI.

TUI

amantissimus

M. J. S. Mitternacht.

videm
ulum
ducor
, tibi,
uden-
qven-
nsilio,
ullate-
S sapit
tud af-
& eo-
e feli-
egum
A M-
, qui
abet,
rensi-
simus
illum
isqve
orem
desi-
nedi-
ere,
ac

ADLECTOREM.

E Didit **CE**^{mus} **Vossius**
 jam ante annos aliquã.
 multos **Amstelodami** **ELE-**
MENTA RHETORICA, eã sal-
 tem fini, ut, quæ de Tropis est
 ac Schematibus, doctrinam
 eloquentiæ tironibus expli-
 caret, Inventionem autem
 ac Dispositionem levissimè,
 atque velut in transcurso
 notaret, sive, ut ipse in præ-
 fatione loqui amat, ut linea-
 menta quædam artis Ora-
 toriæ duceret. Cùm itaque
 intelligerem, doctrinam illã

Tro-

Troporum ac Figurarum,
 ita fuisse ibidem traditam,
 ut etiam provec̄tioribus suf-
 ficere posse videretur; cœ-
 pi eadē prorsus methodo
 ex Partitionibus & Institu-
 tionibus VOSSIANIS excerpere,
 quæ Inventionem ac reli-
 quas Rhetoricæ parteis con-
 cernunt, & quodlibet suo
 interserere loco; adnotatis
 ubiq; libris, capitibus & pa-
 ragraphis Partitionum O-
 ratoriarum. Cumq; opella il-
 la Jenæ anno c̄lo lcc XLVI
 edita, introducta deinceps in
 Gymnasium nostrum publi-

M.
 sius
 quã.
 ELE-
 à sal-
 bis est
 inam
 xpli-
 item
 simè,
 ursu
 præ-
 inea-
 Ora-
 ve
 illã
 Tro-

AD LECTOREM.

câ auctoritate esset; factum est, ut distracta jam sint editionis Jenensis exempla omnia. Quod ubi animadvertebant Venerabiles & Amplissimi Dnn. INSPECTORES nostri, monuerunt, ut denuò Elementa ista evulgarem: quorum prudentissimo consilio, cum refragari non liceret, adnuebam meritò. Sed elementa ipsa in libros, capita & paragraphos distinguens, iterum plurima adjeci passim, quæ in editione Jenensi desiderari posse videbantur. Numeri autem para-

para-

AD LECTOREM

paragrapbis quibgdam suffixi, edocebunt, ex quo Partitionum loco illustrari uberius elementa possint. VALE, LECTOR BENIVOLE, favere mihi perge, vel si nondum faves, incipe, ac prorsus tibi persuade, me Doctiorum ac Bonorum omnium ab incubulis fuisse cultorem observantissimum.

GER

Cause sunt quatuor

~~Causa~~

causa externa efficiens

causa interna) finalis
materialis
formalis.

In ab rebus eloquentia paratur, natura et cura
Eloquentia aut cito paratur, aut nunquam. Yosf.
Nemo nisi qui locuta inobtus admitti de,
vel ad Helotiam. Yosf.

GER. JOH. F. VOSSII
ELEMENTA

RHETORICA,
EX PARTITIONIBUS
ET INSTITUTIONI-
BUS ORATORIIS
AUCTA.

LIBER PRIMUS.

CAPUT PRIMUM.

RHETORICE, quæ Latinis
Oratoria dicitur, nomen ha-
bet à *ῥέω*, id est, *dico*. Quia ut
Grammaticæ monstrat vi-
am benè sive purè loquendi: ita Rhe-
torice docet benè dicere, sive, prudē-
tiosè, copiosè, ornateqve loqui. *Partit.*

1. Lib. 1. Cap. 1. §. 1.

1. 2. Definitur Rhetorice facultas
loquendi in unaquaque re, quod in ea est

A

ad

cura et cura
an. Vossii
mitti de

ad persuadendum idoneum: Gr. ἡ ῥη-
 ρική ἐστὶ δύναμις πρὸς ἕκαστον ἃ θεωρεῖ-
 σαι τὸ ἐνδεχόμενον πιθανόν. Aristo
 Cap. 1. §. 3 4 5.

§. 3. Itaque finis Oratoris ultimus est
 persuadere: officium est videre, qui
 ad persuadendum conducatur: five d
 cere ad persuadendum accommoda-
 tē. Materia, est unaquæq; res; sed impr
 mis, quæstio civilis.

§. 4. Quæstio ea, vel thesis est; vel hy-
 pothesis. Cap. 1 § 6.

§. 5. Thesis est quæstio infinita, five
 universalis. v. g. an liceat insidiatore
 interficere?

§. 6. Hypothesis est quæstio finita,
 five singularis. v. g. An jure Milo inter-
 fecerit Clodium?

§. 7. Officii oratorii partes sunt qua-
 tuor; argumenta invenire, inventa
 disponere, disposita exornare, & exorna-
 ta pronuntiare. cap. 1. §. 8.

§. 8. Ac pro his totidem sunt partes
 Rhetorices; Inventio, Dispositio, Elo-
 cutio & Pronuntiatio. Gr. εὐρεσις, τὸ

ξ.

Finis
 inter
 artium

R.
Gr. ἢ πρῶτον
v & γεωμετρίας
Aristo

ultimus e
ere, qui
: five d
ommoda
sed impr

est; vel by

inita, sive
diatores

o finita
Milo incre

s sunt qua
inventat
& exorna

ant partes
huio, Elo
περις, τῶν
ξ.

Finis est cuius oratio alicuius dicitur. Et duplex:
interius externus, internus est, qui est in potentate
artificis, externus est extra potentatem.

Opus est inveniendi ad inveniendum, et inducendi
ad sciendum. ~~Res.~~

Et 15 n
Coo.

IN
Im
idon
S
voca
cien
S
cia;
Gra
cap.
S
mor
per
S
in o
adh
S
cau
fecl
S
artij

Ξις ἢ οἰκιομία, λέξις ἢ ἐρμηνεία, καὶ
ὑποκρίσις.

CAPUT SECUNDUM.
DE INVENTIONE.

et iudicium **I**NVENTIO est excogitatio argu-
mentorum, quæ ad persuadendum
idonea sunt. cap. 2 §. 1.

§. 2. Et hæc argumenta Aristoteles
vocat πῖσις, quòd conducant ad fa-
ciendam fidem.

§. 3. Argumenta illa sunt tripli-
cia; *rationes, mores, & affectus*: quæ
Græcis vocantur λόγοι, ἦθη, πάθη.
cap. 2 §. 5.

§. 4. Ex his, *rationes* ad docendum;
mores ad conciliandum; *affectus* ad
permovendum valent.

§. 5. ἦθη in primis in exordio; λόγοι
in contentione; & πάθη in Epilogo
adhibentur. *Instit. lib. III. c. 1. p. m. 323.*

§. 6. *Rationes* adhibentur propter
causam, *mores* propter oratorem, *ad-*
affectus propter auditores.

§. 7. Argumenta primi generis, vel
artificialia sunt, vel *inartificialia*.

§. 8. *Artificialia* dicuntur, quæ ab Oratore *artu* beneficio inveniuntur.

§. 9. Suntque vel Logicæ cum Rhetoricâ *communis*, & petuntur è Locis Topicis; vel Rhetoricæ *propria*.

§. 10. Atque hæc variant pro generibus hypothesiôn, quas Latini *causas* vocant.

§. 11. Causarum genera sunt *tria*; *Demonstrativum*, *Deliberativum*, & *Judiciale* Gr. *Ἰπιδεικτικὸν*, *συμβουλευτικὸν*, καὶ *δικανικόν*. cap. 3 §. 1.

CAPUT TERTIUM

DEMONSTRATIVUM est, quo laudamus, aut vituperamus. Ac præcipuè respicit tempus *præsens* aliquando *futurum*: ut cum laudem eventuram conjicimus: quandoque *præteritum*: ut cum facta commemorantur, sive viventium, sive defunctorum.

§. 2. Laus, ac vituperatio omnis, vel *personæ* est, vel *facti*, vel *rei*. cap. 4. §. 3.

§. 3. Ad *res* autem pertinent *locas* naturalia & artificialia; *discipline* omnes

, quæ ab
niuntur.

um Rhe
r è Locis

4.

ro gene
cini *causar*

nt *tria* ;

m, & Ju

Ελληνικῶν

est, quo

nus. Ac

resens ali

udem e

ndoqve

mmemo

efuncto

nnis, vel

4. 9. 3.

ent *loca*

ipline o

manes

Omnia sunt & vel seria, vel iocosa. Omnis vita
seratio & vel seria vel iocosa.

mn
om
est
res
fer
ton
art
i. C
po
vit
qve
fur
pul
rec
tas
Ci
pe
sci
et
qv
rec

omnes; item *virtutes & vitia*, nec non
omnia *artefacta. cap 4 §. 3.*

§. 4. Laus & vituperatio *Personæ*
est, si v. g. laudes Ciceronem, vitupe-
res Antonium. Et huc analogicè re-
fertur etiam laus, & vituperium Bru-
torum; nec non locorum quorundam
artificialium; *Cap. 4. §. 37.*

§. 5. Loci argumentorum hîc sunt:
1. *Genus.* 2. *Patria.* 3. *Natura* cum cor-
poris, tum animi. 4. *Fortuna*, quæ di-
vitiis complectitur, & honores, alia-
quæ. 5. *Institutio.* 6. *Actiones & earum*,
fundamenta *virtutes.* 7. *Mors.* 8. *Se-*
pultura. cap. 4. §. 5. seqq.

§. 6. Cui tamen hic ordo Scholam
redolet, poterit personam *juxta cer-*
tas virtutes laudare. Cap. 4. §. 21. Ita
Cicero in Manilianâ ait, summo Im-
peratori quatuor res oportere inesse,
scientiam rei militaris, virtutem, au-
toritatem, & felicitatem. Atque ad
quatuor ista omneis Pompeji laudes
reducit.

§. 7. Laus & vituperatio *Facti* est, si

A 3

v. g.

a. *ois vit*

v.g. laudes voluntarium M. Reguli ad hostes suos reditum : aut si vituperes in Catone Uticensi, quòd manus sibi intulerit, ne in potestatem Cæsaris veniret.

§.8. Fontes argumentorum vel probationis sunt, vel Amplificationis. Ad illos referuntur *Honestum, Utile, Difficile*; ad hos verò pertinet, quod quis *primus, solus, cum paucis, præcipue, tempore maxime necessario, sepe, in laudem civitatis, & novum sui honorem fecerit.* Cap. 4. §. 30 seqq.

§. 9. Laus & vituperatio *Rei* est, sicut v.g. laudes eloquentiam, vel agriculturam : aut vituperes vitium animalis ingrati.

§.10. Loci sunt præter *honestum, utile, difficile; necessarium & jucundum.* Cap. 4. §. 39.

CAPIT QVARTUM.

GENUS DELIBERATIVUM (quod etiam ἀπογορευτικὸν καὶ ἐπιληπτικὸν ἀπογορευτικὸν appellatur) est, quo suadere

mus
bus.

Reguli ad
vituperes
manus sibi
caesaris ve

m vel pro
onis. Ad
tile, Dis
quod quis
ue, tempo
udem civi
cerit. Cap

Rei est, si
l agricul
um animi

estum, u
cundum

um (quod
) omnia
vo suade
mus

Ad consilium de Republ. dandum agit e
nise Remanbian. Cii.

Deliberatio vis eade recensio (2) de bello
et pace (3) de cura et custodia Regionum (4) de
rebus importantis et exportatis (5) de forensi legi
bus.

ma
pa
lun
cap

ris

tu
an
fve
P
le;

be
an
em

tu
fe
ne
ru

pa
fe
vi
n
ru

mus, vel *dissuademus*. v. g. si *svadeas* pacem, vel *inducias*; *dissuadeas* bellum; aut *contrà*. *cap. 3. § 2. Et imprimis cap. 5.*

§. 2. Est deliberatio omnis de futuris. *et sic quidem rebus, quae in natura posita*

§. 3. Ac praecipue in eâ consideratur, nunquid *utile* sit, an *Inutile*, item an *Legitimum*, id est, legibus & consuetudini consentaneum; *Aequum* & *Pium*; *Necessarium*; *Fucundum*; *Possibile*; *Gloriosum*, atque quæ *eventum* habeat? Gr. *συμφέρων, νόμιμον, δικαίον, ἀναγκαῖον, ἀγαθόν, δυνατόν, ἐνδοξόν, ἐκβησόμενον.*

§. 4. De utili agimus, si videamus, tum quid futurum sit, si negotium suscipiatur, tum quid consecuturum, si negligatur. Ad prius pertinet bonorum partorum conservatio, & non partorum comparatio; malorum praesentium depulsio, & imminentium evitatio. Ad posterius referuntur, bonorum partorum amissio, *separato*rum frustratio; malorum praesentium

continuatio, & imminentium certa
expectatio.

§. 5. *Aequum & pium* est, quod pro-
movet cultum divinum; quod paren-
tum, affinium, civiumque charitatem
spectat; quod ad disciplinam civita-
tis pertinet; quo virtutes illustrantur.

§. 6. *Gloriosum* tractatur ut utile, si
loco bonorum substituatur gloria,
loco malorum infamia. Reliqui ter-
mini per se patent.

CAPUT QUINTUM.

GENUS JURIDICIALE est, quo
accusamus, vel defendimus. Quo-
modo Milo, interemtô Clodiô, ab a-
micis Clodii est *accusatus*; à Cicerone
verò *defensus*. cap. 6. § 1.

§. 2. Versatur hoc genus circa *pre-
perita*.

§. 3. Variant autem argumenta in
eo pro *statuum* diversitate.

§. 4. **S**TATUS est quaestio ex prima
causarum conflictione proveniens.
cap. 6. §. 2.

§. 5. Ac

m certa

quod pro-
d paren-
ritatem
n civita-
strantur.
utile, si
gloria,
iqvi ter-

est, quo
us. Quo-
io, ab a-
Cicerone

erca pre-

menta in

ex prima
veniens.

§. 5. Ac

*Indivium est disceptatio controversie legitime
aut componenda utriusque aut iudicanda
civili causa.*

§. 5. Ac in genere juridiciali nascitur ex primâ accusatoris intentione, & defensoris depulsione.

§. 6. Ita accusabatur Milo, quòd Clodium occidisset: Milo interemtum fatebatur; sed jure occisum aiebat. Status igitur fuit, *jurène, an injuriâ* Clodium interemerit Milo?

§. 7. Status est quadruplex, *Conjecturalis, Finitivus, Qualitatis, & Quantitatis.* cap. 6 §. 6. 7. 8. 9. 10.

§. 8. CONJECTURALIS est, quo quæritur, ecquid factum sit, nec ne? v. g. *An Sextus Roscius occiderit Patrem suum.*

§. 9. Argumentorum loci hîc sunt VOLUNTAS & FACULTAS: quarum illa probatur 1. ab affectibus, *irâ, odio, amore:* 2. à causis finalibus, sc. spe commodi vel impunitatis. 3. ab ingenio & proprietatibus naturalibus moribusque. 4. à signis: dictis videlicet & factis. Hæc verò à circumstantiis rerum & personarum. Et huc pertinent vires corporis, animi promptitudo, copia, opes.

opes, locus, tempus, testes, rumores, tormenta.

§. 10. FINITIVUS est, quo de nomine rei quæritur. v. g. *Abstuli quidem, sed furtum non commisi. cap. 8.*

§. 11. Ubi furtum erit definiendum. Atque ita in aliis. *cap. 9. & 10.*

§. 12. QUALITATIS est, quo quæritur, quale sit factum? v. g. *Occidit quidem Clodium Milo, sed jure id fecit. c. 11.*

§. 13. Estque vel *Negotialis*, de re futura, pertinetque ad genus deliberativum: vel *Juridicialis*: atque hic rursus vel *Rationalis*, ubi a natura, legibus, consuetudine, judicatio, æquitate & pacto probandum erit, quid jure, quidve injuriâ fiat? vel *Legalis* ὡς ἔστιν ἔτι καὶ ἀδικίας, ὡς ἀνομίας, ὡς σκολιότητος, καὶ ὡς ἀμβολίας. *Lib. 1. cap. 9. 10.*

§. 14. ὡς ἔστιν ἔτι καὶ ἀδικίας seu *descriptio* & *sententia* est, quando litigantium pars una verbis legis, testamenti aut pacti, altera verò ejusdem nititur sententiâ.

s, 107.

o de no-
quidem,

endum.

quæri-
dit qui-

. c. 11.

ere fu-
berati-

rursus

gibus,

itate &

jure,

ei sy-

, ωε

Βολίαις.

seu de

do liti-

testa-

sdem

S. 12

§. 15. *ἡ ἐναντιότης* seu status *contrariarum legum* est, cum vel duæ leges, testamenta aut pacta pugnant inter se, aut pugnare saltem videntur; vel unius legis, testamenti, pactivè duæ partes colliduntur; vel una eadem-que lex, testamentum, pactum in casu aliquo secum confligit.

§. 16. *ἡ ἀναλογία* seu *ratiocinationis* status est, cum res, de quâ non est propriâ lege cautum, colligitur ex re simili, de quâ statutum est lege.

§. 17. *ἡ ἀμφιβολία* seu *ex ambiguo* status est, cum disceptatur, quo accentu vox legi debeat, aut quò verbum aliquod referri, aut quâ significatione sumi oporteat.

§. 18. *Quantitatis* status est, quo de *magnitudine* rei disceptatio est. v. g. *Si constet esse crimen, sed negetur grave esse crimen.*

§. 19. *Ubi amplificatio, & imminutio* facti imprimis attenditur. Videndum igitur, quid *magnum*, aut *exiguum* oporteat censerî?

CLAUSULA LIBRI

PRIMI.

IN singulis autem *causarum*, ac *statuum* generibus, locum habet *topos*, sive, quid fieri possit, aut non possit: item *comparatio*, sive, quid sit *honestius*, *utilius*, aut *justius*.

§. 2. *Artificialibus* argumentis accedunt *inartificialia*, quæ *fortis delata*, ab oratore solum *arte* tractantur.

§. 3. Sunt autem varia. In genere verò *Juridiciali* sunt quinque.

§. 4. Nam ex *Jure Civili* offeruntur Oratori *LEGES*. Ex aliquorum auctoritate *TESTIMONIA*. Ex quorundam conventionibus *PACTA*. Ex contestatione divinâ *JUS JURANDUM*.

LIBER SECUN-

DUS

ELEMENTORUM

RHETORICORUM.

Argumentis Questiones. CA.

sta-
t tō
non
id sit

acce-
a, ab

ere

intur
cto-
da n
testa-

N-

UM

S. CA.

Affectus est commotio animi, per quam homo
 immutatur, ~~et~~ non eodem modo de iisdem re-
 bus iudicat.

Hinc metum, cupidum, simul, gaudentem, do-
 lentem, ~~et~~ ^{sententem}. *Expositio 6.*
 Non est quod quis obiciat. Est enim et *Philosophus*
 tractare affectus, *Philosophus* considerat affe-
 ctus naturales, *Philosophus* dixit de affectibus quod
 sunt sunt honestatis et virtutis capaces. *Philosophus*
 dixit de his quatenus conducent ad *Philosophus*
Philosophus est affectus circa bonum presens.
Philosophus est metus ex imaginatione boni prove-
 niens.

Spes est affectus circa bonum futurum.

CAPUT PRIMUM.

SEQUUNTUR Π Α Θ Η, sive A F F E -
S C T U S; quos D E U S animis nostris
indidit, ut sint tanquam stimuli ad
honestas actiones.

§. 2. Sunt hi ex Stoicorum senten-
tia, *quatuor*: ratione boni presentis,
letitia; ratione boni futuri, *spes*; ra-
tione mali presentis, *dolor*; ratione
mali futuri, *metus*.

§. 3. Ad hos autem referuntur, *ira*,
lenitas, *pudor*, *impudentia*, *amor*, *odium*,
indignatio, *invidia*, *misericordia* & *emu-
latio*. Cap. I. lib. 2. cap. 2.

§. 4. In quorum singulis attendere
imprimis oportet, & quomodo affe-
ctus is *moveatur*, & quomodo *sedetur*?

§. 5. *Letitiam* movemus confide-
rando boni magnitudinem; osten-
dendo, quanto presentis fortuna po-
tior sit altera: nec non res latas audi-
toribus objiciendo. Cap. V. ib. 2.

§. 6. S P E S movetur, si primùm o-
stendatur, fieri aliquid posse, & fa-
ctum

in domo
iustem re

ventu do
F. 6.
M. 6.
erat affe,
utib; qua
era; rehi
tendum.
resem
ni prore

intum.

etum sæpe esse; deinceps si subsidia
necessaria adesse demonstrantur; tan-
dem si favor divinus promittatur. *Cap.*
III. lib. 2.

§. 7. DOLOREM *mali* præsentis ex-
aggeratione facile ciemus. Exaggerare
autem malum possum ex circumstan-
tiis personæ, loci, temporis, aliisque
similibus.

§. 8. METUM injicimus dupliciter,
I. si malum vel periculum tam publi-
cum, quam privatum objiciamus, e-
jusque magnitudinem exponamus;
2. si imminere jam illud, καὶ ἔτι
πρὸς τὸν ostendamus. *Cap. II. lib. 2.*

CAPUT SECUNDUM.

IRAM movebis, si contemptum audi-
torem fuisse demonstraveris *despe-*
ctatione, quæ sine impedimento; *incom-*
modatione, quæ cum impedimento fit;
& *contumelia*. Huc facit etiam facino-
ris commissi atrocitas, innocentia lesi,
malitia ledentis, & *damnum* futurum.
• *Cap. 7. lib. 2.*

Dolor est affectus circa malum praesens.

Metus. Timor est affectus circa malum futurum.

Ira est dolor ex opinione iniuria sibi illata, conjuncto cum cupiditate vindictae. Ira est et plerumque transitiva et permanens.

Lenitas e affectus irae contrarius.

Pudor e metus infamiae.

Impudentia e affectus pudori contrarius.

Amor e affectus irae otiose.

Amor e affectus, quo alicui optamus bona a
Deo efficiere, studemus.

§. 2. LENITATEM procreabis *per-*
sonis idoneis, & rebus aptis. Personæ
sunt pueri, senes, fœminæ formâ præ-
stantes, & lingvâ, item antistites: ad
res pertinet tempus opportunum; fa-
cti excusatio, quæ ostendit, non esse
factum animo malo, aut ex contem-
tu; & tandem deprecatio ingenua.
cap. 8. lib. 2.

§. 3. PUDOREM incutimus objici-
 endo ea, quæ factu sunt turpia, vel ta-
 lium factorum signa; quorum nos pu-
 det apud eos, quos in precio habe-
 mus, qui eidem crimini non sunt ob-
 noxii, sed severi vitiorum censores,
 aut facile, quæ sciunt, divulgant, aut
 nobiscum semper benignè egerunt.
cap. 4. lib. 2.

§. 4. IMPUDENTIAM gignimus con-
 temtu rerum, quæ turpes factu, vel
 turpis rei signa esse creduntur. *loc. cit.*
 §. 10.

§. 5. AMOREM conciliabis, si id velle
 videaris, quod utile auditoribus; aut si
 pro bonis viris labores, qui vel audito-
 rum

rum, vel publicam salutem suis propriis commodis prætulerint. *c. 9. lib. 2.*

§. 6. ODIUM gignendi ratio est, si commemorare actiones inimiciter adversantes bono, quod amamus. *Cap. 10. lib. 2.*

CAPUT TERTIUM.

INDIGNATIONEM ciebis, si vitæ prioris sortes ac vilitas cum præsentis temporis opibus, potentiâ vel gloriâ conferantur, indignoqve esse collata omnia ostendatur. *cap. 11. lib. 2.*

§. 2. INVIDIAM excitare poteris, si pares aut inferiores evolasse: intolerantiùs se jactasse, & æqvabilitatem communis juris dignitate & fortunâ suâ transisse dixeris, non virtute instructos, sed vitiis & peccatis onustos. *Cap. 12. lib. 2.*

§. 3. MISERICORDIA excitatur, si demonstratur, magnum & pænè exitiale malum premere indignum: id quod amplificatur ab adjunctis personis, loco, tempore, fine, modo; item col-

9

Est

*Est
qua*

Diurnum est affectus amoris contrarius.

Indignatio est dolor ob alterius secundam
fortunam, quae cum putamus indignam.

Est dolor ex alieno bono, quod ipse non
habet.

Est dolor ob alterius adversam fortunam
quae cum putamus indignam.

Emulatio est dolor ex alieno bono, quia
nos eo careamus.

collatione prioris felicitatis cum præ-
senti calamitate. *cap. 13. lib. 2.*

§. 4. *ÆMULATIONEM* accendes,
si ostendas, paribus aut similibus bo-
na esse, quibus jure debeatur honor;
ut sunt *virtus, eruditio, magistratus, hortus
amæni, bibliotheca luculenta, & similia. c.
14. lib. 2.*

§. 5. Et hæc de ratione *movendorum*
adfectuum.

§. 6. Eosdem adfectus si volueris
sedare, contrariâ ibis viâ.

CAPIT QVARTUM.

Succedunt jam *MORES*: qui hic
spectantur, quatenus ex oratione
dicentis elucent. *lib. 2. cap. 15.*

§. 2. Quò *morata* sit oratio, ante o-
mnia id agendum est Oratori, ut in
eâ reluceant *prudencia, probitas, & be-
nevolentia.* Nam facilè iis credimus,
qui & rem intelligunt, & benè nobis
cupiunt. Ille autem benè nobis credi-
tur cupere, qui nostris moribus con-
formia proponit.

§. 3. Hinc orator exactissimè audi-

to-

torum quoque mores perpendat.

§. 4. Atque adcuratè illi videndum est, & apud quos dicat, & de quibus dicat?

§. 5. Variant enim mores hominum tum pro naturâ gentis, ac Reipublicæ; tum etiam in hominibus singulis, pro ratione affectuum, habituum, ætatis, ac fortunæ. *Lib. II. cap. 15.*

CAPUT QUINTUM.

H Actenus de Inventione generalis quoad rationes, adfectus, & mores, *Lib. II. cap. 16. seqq.*

§. 2. Nunc breviter videbimus, quænam materiæ speciales ad singula causarum genera referantur, & quomodo eadem tractentur.

§. 3. Itaque ad genus Demonstrativum pertinent quatuor classes, quarum prima complectitur Orationes Panegyricas: quales sunt, quæ sequuntur. *Lib. 2.*

§. 4. I. quæ coram senatu in principis laudem habetur: ubi post exordium Principem juxta genus Demonstrati-

U1192

um
di-

um
oli-
lis,
æ-

—
rati-
res,

væ-
ai-
odo

rati-
um
anc-
tur.

cipis
um
rati-
uum

uum laudamus; nostram felicitatem
prædicamus, principi longævitatem
precamur, civeisque ad obsequium
exhortamur. *Lib. 2. cap. 15. §. 12. seqq.*

§. 5. II. *quâ Principi munus offertur;*
ubi munus cum modestâ laudatione
proponimus, Principis exponimus
laudem, (cujus virtutes non hoc so-
lùm, sed plura quoque & majora do-
na postulent,) & nos tandem totos ei
dedimus. *§. 18. cap. dict.*

§. 6. III. *quâ novo urbis Præfæcto ad-
ventanti gratulamur.* Hic civium ob
advenientem Præfæctum gaudium te-
stamur, Præfæctum laudamus, conje-
cturam de futurâ nostrâ felicitate fa-
cimus, urbem ipsam, & reliqua inani-
mata gaudere fingimus, ac tandem
persolvimus Deo gratias. *§. 21. cap. d*

CAPIT SEXTUM.

Secunda classis habet Orationes I
Nuptiales; ubi præmitti potest na-
turalis omnium adpetitus simile pro-
ducendi, sed congressu diversissimo
deinde commoda conjugii enume-
rar

rantur, quæ sunt *bona existimatio, pro-
creatio liberorum, & multarum vite
miseriarum abstersio*; porro quomo-
do ex societate conjugali domus, pa-
gi, urbes, & regiones ortæ, demon-
stratur; itaque sponsis novellis fausta
voventur, liberi καὶ ὑποτύπωσι lu-
sitantes coram parentibus finguntur,
& iidem cum sponsi conferuntur pu-
eritiâ; quem juxta ac sponsam ex ge-
nere Demonstrativo laudamus, atq;
ad mutuum amorem cohortamur.

Lib. 2. cap. 17.

§. 2. II. *Natalitias*; ubi ante omnia
de *nativitatis tempore* dicimus, *anno*
scilicet, *mense, die, hora*; deinceps de
loco, ubi natio occurrit ac *civitas*; post
de *virtute* parentum ac *majorum*;
aut si adulto gratulamur, de omnibus,
quibus laudari persona potest; tan-
dem, ut sæpissimè dies redeat, vove-
nus. *Lib. 2. cap. 18.*

§. 3. III. *Funebreis*, quas ordimur à
ignis doloris præsentis. Hinc defun-
ctum *laudamus*, & *spe*, quam de eo

CON-

ro-
vite
no-
pa-
on-
sta
lu-
ur,
ou-
ge-
tq;
ur.

nia
mo
e
ost
L ;
us,
an-
ve-

ur à
un-
eo
on-

e
m
la
E
ft
—
—
be
be
gr
an
seq

qv
lup
fu
qv
eff
DE
&
car

lic
am

conceperamus, nos destitutos *queri-*
mur; luctui denique subicitur *conso-*
latio, & *adhortatio*, ut virtutes defun-

cti & memoriâ retineant, & imitari
 studeant auditores.

CAPUT SEPTIMUM.

Tertia classis continet I. *Gratia-*
rum actionem, quâ læticiam ex
 beneficio accepto obortam testamur;
 beneficium exaggeramus; animum
 gratum pollicemur; & ut constanter
 amemur, petimus. *Lib. 2. cap. 19. §. 1.*
seqq.

§. 2. II. *Gratulationem*, quæ exponit,
 quantam ceperimus nos aliiqve vo-
 luptatem ex prospero alterius succes-
 su; post magnitudinem *boni*, quod
 quis nactus, ostendimus, ac *virtutis* id
 esse præmium, adferimus; tandem
 DEUM, ut hoc bonum sit perpetuum,
 & Reipubl. aut patriæ salutare, invo-
 camus. §. 9. *loc. dict.*

§. 3. Quòd si officium publicum a-
 licui velimus gratulari, dicemus, non
 amico, sed urbi ipsi gratulandum.

§. 4.

§. 4. *Lamentationem*, quæ indicat *malum*, in quod incidimus, ejusque *magnitudinem* significat; deinde *odium* in malevolos, à quibus malum perpetimur, excitat; aliquando etiam *metum* aliis securis injicit, quòd ipsis simile quid possit evenire. §. 14. *loc. cit.*

CAPUT OCTAVUM.

Quartæ classis sunt I. λόγος ἀπὸ Πατρίος, quo discessuri è loco testamur *dolorem* nostrum, quòd ab amicis divellamur; postea *populi*, unde abimus, laudamus *fidem*, *clementiam*, *pietatem*, *urbisq; situm* salubrem & amœnum, nec non *festa sacra & profana*; porrò beneficiorum memoriam pollicemur; & benè amicis relictis precamur. Cap. 20. §. i. seqq.

§. 2. II. λόγος ἀπὸ Πατρίος, cùm, post reditum, primùm *lares* patrios salutamus, Deoque gratias, quòd *salvos* reduxit, persolvimus. Hinc nostrum *absentium desiderium* exponimus, atque ita *urbis desideratæ laudes* persecu-

cat

u

um

pe-

ne-

fi-

it.

—

—

—

co

ab

an-

ti-

&

o-

ri-

li-

—

m,

os

al-

rū

at-

er-

cu-

2

z

z

i

t

t

n

e

e

e

t

a

d

a

a

a

f

a

e

e

p

f

v

al

q

fe

m

fu

an

fti

H

ta

ha

qv

M

hu

res

ab

ale

rus

vor

iv

tiv

—

—

G

S

dit

Con

secuti, postremum eidem *benè precamur*, ac totos nos devovemus. §. 8.

§. 3. III. λέγει *πεμπλικὸς*, quò sub amicorum discessum *querimoniam* vel *indignationem* in fortunam instituimus, quæ amicum nobis avellat. Hinc *exercitia* dulcia, & hactenus usitata in memoriam revocamus; post hæc *interrogamus*, ubi sint promissa, quòd neuter alterum velit deserere? Magnis tamen viris, & Legatis, loco hujus partis, *gratulamur* potius honores. Porro *oramus* discedentem, ut absens etiam nostri memoriam velit alere. Possunt & *urbes*, quas *lustraturus* est; qui discedit, *commendari*, & *voto* felicis itineris res tota claudi. §. 11.

§. 4. Et hæc de generis demonstrativi specialibus materiis.

CAPUT NONUM.

Generis *Deliberativi* quatuor itidem sunt *arculæ*.

§. 2. Et earum prima comprehendit *Monitionem*, *Commendationem*, *Concitationem*, & *Conciliationem*.

§. 3.

§. 3. In *Monitione* primò *laudabimus* monendi præclaras animi dotes, à nobis magni semper æstimatas, sed *labe* quâdam, nostro, vel aliorum iudicio, imminutas; deinde *officium amici* requirere dicemus, ut alter alterum admoneat ejus labeculæ, quam à *gente, etate* vel *convictu* aliorum, contraxerit, viris aliquando magni nominis communem, sed parvo negotio corrigendam; additisque argumentis ab *honestâ, utili, glorioso*, (quibus vitii odium, contrariæque virtutis amorem gignamus) hortabimur, ut ad omneis præstantis viri se laudes excitet. *Lib. 2. cap. 21.*

§. 4. II. In *Commendatione* causis propositi explicatis, commendandû à *probitate, fide, humanitate, eruditione, genere*, aliisque laudamus, eâ in re alios nobis consentientes nacti: porro *gloriam & utilitatem* à commendato nobis, aliisque reportandam polliciti, omne grati animi officium *spondemus.* §. 13. l. d.

mus
à
fed
ju-
a-
lte-
m à
con-
no-
otio
nen-
bus
s a-
ut
ades

ufis
ndū
lutio-
re
por-
nda-
olli-
nde-

S. 5.

§
den
fecti

§
Nam

vel in

ibi, c

ratio

rimu

de du

nos a

mode

Hic v

dam

stum

gend

A

§. 2

plurin

Delib

ejus e

post a

svaden

§. 5. III. In Concitatione sola illa videntur sufficere, quæ de ira & odii affectibus supra diximus, cap. 2. §. 1.

§. 6. IV. Conciliatio bifariam fit. Nam vel nobis amorem conciliamus, vel in gratiam reducimus dissidentes. Ibi, cur alicujus favorem ambiamus, rationem esse laudem ejusdem edisserimus, in primis autem, quæ quisque laude ducatur, considerantes: ulterius, nos amicitiam non adeo esse indignos, modestam nostri laudatione, evincimus. Hic verò offensam dicemus oblitterandam, quòd id & utile sit, & honestum, spei metusque adfectus interspergendo.

CAPITULUM DECIMUM.

Alterius arcule themata sunt I. Adhortatio ac Dehortatio.

§. 2. Adhortatio, quæ conclusioni ut plurimum reservatur, præter rationes Deliberativi generis, initio virtutem ejus extollit, quem hortaturi sumus; post amorem excitat tum rei, quam svademus, tum persone, cujus stude-

B

mus

mus commodis ; aliquando *miseri-*
diam, aliquando *odium*, non rarò *spem*
& *metum* movet, atq; id quidem par-
ciùs apud claros viros. *cap. 25. §. 1. seqq.*

§. 3. II. *Dehortatio* est, quâ dicimus,
rem esse *malam*, *vilem*, *impossibilem*, *la-*
boriosam, *incertam*, aut *parum utilem* ;
futum item esse, non aureos mon-
tes, quorum spes facta. Exemplis post-
modùm dissimile probamus, creduli-
tatemq; auditorum, & adversarii
veteratorium ingenium perfringen-
tes periculorum metu terrorem ani-
mis incutimus. §. 12. *l. d.*

CAPUT UNDECIMUM.

AD *tertiam* arculam reducitur *Conso-*
latio. cap. 24.

§. 2. Hæc verò adhibetur vel dolori
ex bono amisso, vel metui, ex amit-
tendo.

§. 3. *Ibi* considerabimus malum
ipsum, consolantem & consolandum.

§. 4. Malum leve nec jocos quidem
respuit omninò, nec diuturnum esse
potest.

§. 5.

vicor-
o spem
a par-
a. seqq.
mus,
m, la-
tilem;
mon-
post-
eduli-
ersarii
ngen-
n ani-

Conso-

dolori
amit-

malum
ndum.
videm
m esse

§. 5.

gr
ali
cit
ag
cro

pic
Et
ma
Co
ma
do
ex
ter
far
tur

nen
vel
De
eve
ex
bo

§. 5. Consolans *minor* solatium ex grandævo quodam, Philosopho, vel alio audisse profitebitur: *æqualis* amicitiaæ leges prætexet; *major* liberi uis agens etiam aliquando graviter increpabit.

§. 6. *Consolandum fortio*rem pro sapientia & eximia fortitudine infracto animo futurum sperabimus, & magnitudini animi gratulabimur. *Consolandum infirmio*rem erigemus malum ipsum confitendo, condolendo, & opponendo remedia, quæ ab *exemplis* eorum, qui aduersa constanter tulere, item ab *honesto, utili, necessario, jucundo ac possibili* expromuntur.

§. 7. Mœrentem ob malum *imminens* solamur primùm injectâ spe, quâ vel opinio deleri, vel placari possit; Deinceps addito animo & contempto eventu, rebusque humanis: id quod exemplis clarorum virorum corroborandum venit. §. 31. loc. dict.

ELEM. RHETOR.
CAPUT DUODECI-
MUM.

ARcula *quarta* Deliberativi gene-
ris reconditur *petitio*, eaque vel
aperta, vel obliqua. Cap. 25.

§. 2. In *aperta* primùm amorē con-
ciliamus; post petimus, & aliquando
modum ostendimus, quò sine alterius
damno juvari possimus: ultimùm re-
munerationem pollicemur.

§. 3. Oblique petituri, pudorem e-
genti obesse, nec audaciam facile sus-
cipiendam, dicimus; nos tamen,
spem de Patrono maximam conce-
cisse, quòd aliis etiam benefecerit, &
divinum sit, prodesse velle omnibus.
Deinde referimus, nos eum semper
parentis loco coluisse, motos illius
parentum majorumque fama, inde
rem *honestam, piam, justam, facilem,*
utilem, & necessariam petere. Porro pre-
ces addemus, & obtestationes per res
& personas, quibus ipsi nil carius; &
tandem animum memorem promit-
timus ac gratum.

§. 4.

ene-
e vel

con-
ando
erius
n re-

m e-
e suf-
nen,
nce-
t, &
bus.
nper
llius
de
m,
pre-
r res
s; &
mit-

6. 4.

lit

—

A

D

ne

in

iu

de

lic

lic

ne

du

ce

los

ne

ce

tiis

co

mi

§. 4. Atque ita generis quoque Deliberativi arculas excussimus.

CAPUT DECIMUM

TERTIUM,

AD genus *Juridiciale* pertinent materiae, quae sequuntur. *cap. 26.*

§. 2. I. *Invectiva*, ubi argumentis ex Demonstrativo genere petitis, sed sine maledicentiâ invehimur interdum in omnem alicujus vitam, interdum in certa solum vitia; ut excitemus pudorem facti, & metum poenae: apud alios autem iram, odium, invidiam aliosq; talis modi adfectus.

§. 3. II. *Objurgatio*, quae emendationem alterius sibi proponens, homines duræ cervicis, ab ingenii mitioris, discernit; & primum delictum ob oculos ponens proprio id, nec molliori nec duriori, nomine appellat; deinceps eodem exaggerato à circumstantiis personæ, loci, temporis, modi; & à comparatione, graviter exostulat & minatur, si durum flectere aliter non

possit. Docileis autem initio laudamus, deinde reprehensionem necessariam esse, & ab aliis eam labem etiam taxatam, ita dicimus, ut ex ore & facie *συμπάθεια* quædam elucescat. §. 5. l. d.

§. 4. III. *Expostulatio* sive querimonia de acceptâ injuriâ. Cap. 27.

§. 5. Hæc si *levior* sit, laude, joco, vel dissimulatione temperatur. Ubi factum quidem improbamus, voluntatem verò facientis, quantum licet, excusamus, vix nobis persuasuri ex odio, contemptu aliisque vitiosis adfectibus injuriam ortum traxisse.

§. 6. Sin verò *gravior*, tum post expositum factum ita temperanda sunt omnia, ut ne injuriam videamur nimis exasperare, sed plura potius tulisse, quàm dicta; & metu adhuc majorum malorum coacti ad querimoniam fuisse.

§. 7. IV. *Exprobratio*, quæ ingratos tangit, primò beneficium nostrum commemorando exaggerat, idque in-

vitè

uda-
eces-
eti-
re &
at. §.

imo-

o, vel
oi fa-
unta-
et, ex-
odi-
adfe-

st ex-
sunt
r ni-
tulis-
najo-
noni-

ratos
rum
ve in-
vite

v
a
p
ra

u
ri
a
li
a
tr
m
fe
Ex
p
ta
tia
ru
m
ol

ne
p

vite fieri testatur: post exponit atque
amplificat maleficium alienum tam
per hypothesein, quam thesin ex natu-
ra ingratorum. §. 4. b. d.

§. 8. V. *Deprecatio* personis iisdem
utitur, quas lenitatis adfectus requi-
rit. (vide supra lib. II. cap. II. §. 2.) Post
aut demonstrat, crimen non esse ma-
litiâ commissum, nec adeò magnum;
aut ingenuè culpam fatetur. Hinc
tractat locum communem de cle-
mentiâ non quidem nimis evagando,
sed necessaria tantùm expromendo.
Exinde adjungit rationes à qualitate
personæ, pro quâ dicitur, scil. à nobilitate,
eruditione, ante actæ vite innocen-
tiâ, meritis erga Remp. è quibus futu-
rum bonum colligendum. Postremò
miseri exponit *diopias*, querimoniam,
obsecrationem.

§. 9 Et tantùm etiam de *inventio-
ne speciali*, quam paucissimi Rhetorum
proposuerunt.

LIBER TERTIUS.

DE

DISPOSITIONE.

CAPUT PRIMUM.

Sequitur DISPOSITIO, quæ est *partium orationis idonea ad persuadendum collocatio.*

§. 2. Partes orationis sunt, *exordium, narratio, propositio, confirmatio, confutatio, & epilogus sive Peroratio.* Quarum prima, & ultima, imprimis ad animos movendos; ceteræ magis ad docendum valent. Et huc refertur versus tritissimus:

Exorsus narro, seco, firmo, refuto, peroro.

§. 3. EXORDII (quod Græcis ἀποπροσῳδίου & ἰδοπαινεῖς dicitur) præcipuum munus est præparare auditorem ad reliquam dictionem. Quod fit reddendo eum *benevolum, attentum, & docilem.*

§. 4.

*Exo
part*

US.

.

parti-
nduna

ordi-

, con-

Qua-

ani-

do-

erfus

ito,

de-

um

n ad

red-

do-

4.

Exordium e prima pars orationis, ad pro-
ferendum auditorii aures comparata.

de
o
e
ve
Ca
ne
fa
ca
tu
no
th
re
pe
pe
m
&
ve
or
Hi
is

§. 4. Quando apertè hoc agimus, *ἀρχή* sive *principium*, dicitur: fin idem occultè fiat, vocatur *insinuatio*, Græcè *ἰνσυνάσις*.

§. 5. Laudantur exordia ex causa ipsa velut nata: item *modesta ac verecunda*.

Cap. 4.

§. 6. Usitatissima sunt exordia à generali pronunciatō, eoq; ex intimis causæ visceribus ducto: nec minus ea, quæ *ἐκ ἀρχῆς* dicuntur. Cum præmittimus, nos etsi adferre possimus alia non leviora; immò etiam graviora, themate tamen nostro contentos fore. Sæpe numerò etiam *ocasio* impellens, aut *loci ratio* exordium supeditant. lib. 3. c. 2. §. 3. 5. 21. §. 22.

§. 7. Cavenda autem sunt ea, quæ *nimis longè petita*: item *communia* nobis & adversario, vel facilè *commutabilia*, vel *nimis magnifica*.

§. 8. *ὀρθογραφία* (sive dispositio) exordii est, ut primò ponatur *πρότασις*. Hinc *κατάλογος* sive ratio. Tum *ἀξίωσις* sive *ἀπόδοσις*, h. e. nova propositio,

tio, rem imprimis tangens. Hinc βάσις, quæ ἀποδότης causam adducit, remque omnem planius exponit. *Lib. 3. cap. 4. §. 1.*

CAPUT II.

NARRATIO (διήγησις) rem gestam, ut gesta est, à principio usque ad finem exponit. *Cap. 5.*

§. 2. Ea interdum tota continuatur: interdum partes ejus singulatim explicantur, & amplificantur.

§. 3. Hujusmodi narratio est *confirmatio* in genere *demonstrativo*. *Lib. 3. cap. 5. §. 8.*

§. 4. Narrationis partes sunt rerum gestarum *principium, medium & finis*; item quæ principium antecedunt, ut *causæ*; quæque finem sunt consecuta, ut *effectus*. §. 12.

§. 5. Narratio esto *perspicua*, ut intelligatur; *verisimilis*; ut credatur; *suavis & morata*, ut libenter audiatur. Esto & *brevis*, quia tædio erit, si ulterius producat, quàm opus est. Aristot.

Handwritten marginal note: *Handwritten notes in the right margin, including the word 'Finis' and other illegible characters.*

Bæ-
icit,
Lib.

ge-
us-
atur:
ex-

onfir-
ib. 3.

erum
finis;
t, ut
ta,

ut in-
atur;
iatur.
ulte-
Ari-
sto-

Narratio e causa ipsa et rerum ad causam per
finem eorum. Est rei gesta eorum. Est
exemplum historica, Poetica. Civilis.

Propositio est principalis quaestio de qua agendum
est.

Hac pars quasi viscera vitam orationis continet.

105 11
Sicut dicebat maongille Gallorum Rex, itaque opti-
mus imperator Caesar Heinricus V. non aliter
se melius praestantem dionosere oratorem, quam ex
oratione. Nicolaus Causim.)

11
Contentio est propositio per idonea argumenta
debatio.)

entum

ontinet.

ing opti
ulude"
pram ex

menta

et
m

ti
fi
o

g
tu

la
I
d
o
c

n
i
t
a
a
r
v
l

etiam sunt tropi *primarii*; *metaphora*,
metonymia, *synecdoche*, & *ironia*.

§. 3. *METAPHORA*, sive *translatio*, est tropus, quo verbum à propria significatione in alienam transfertur ob similitudinem. *Cap. 4.*

§. 4. Itaque tria hic spectantur, significatio propria, aliena, & similitudo.

§. 5. Ita *scrupulus* propriè dicitur lapillus in calceos viatorum incidens. Impropriè ita vocatur sollicitudo, ac dubitatio. Similitudo in eo consistit, quòd ut lapillus ille pedibus, ita sollicitudo animo molestiam parit.

§. 6. Nullus autem tropus plus luminis adfert orationi *metaphorâ*. imprimis si ad sensus ipsos admoveatur, maximè oculorum, qui sensus est acerrimus. Ut *splendor verborum*, *Studia florent*, *videre pro intelligere*, & similia.

§. 7. Ducuntur *metaphoræ* à (1) divinis, (2) cœlestibus, (3) elementis, (4) meteoris, (5) lapidibus, (6) metallis

(7) plantis, (8) bestiis, (9) hominibus, eorumque operibus: adeo, ut tam late pateat metaphora, quam similitudo, quæ se in res omnes extendit. *lib. 4. cap. 4. §. 4.*

CAPUT TERTIUM.

METONYMIA est tropus, quo *caussa* externa ponitur pro effectu: vel *subjectum* pro adjuncto: vel *antecedens* pro consequente, aut *contra. cap. 5.*

§. 2. Itaque sex in universum sunt metonymiæ species, seu modi.

§. 3. Primus ponit pro effectu causam externam: eamque vel *efficientem*, ut *Mars* pro pralio; *Livius* pro scriptis Livii; *lingua* pro sermone; *manus* pro scriptura: vel *finalem*, ut *statuere exemplum*, hoc est, infligere poenam, quæ cæteris sit documento. Sic Maro: *Aut supplex aris imponit honorem*, hoc est victimam, quæ vergit in honorem.

§. 4. *alter* modus est effecti pro *caussa* externa: eaque vel *efficiente*, ut
pal-

bus,
n la-
litu-
. lib.

auſſa
; vel
tere-
cap.

sunt

auf-
ien-
pro
; ut
re
to.
no-
in

pro
; ut
pal-

pa
ca,
li,
bu
qv
to
pro
S
Qv
pro
pa
for

exe
Vi
cal
(γ)
cit
go
un
pita

pro
po
nan
to,
sul

pallida mors, quia pallentes facit: *ira caeca*, quia homines efficit caecos: vel *finali*, ut, *Serta mihi Phyllis legeret*, pro floribus. Ecl. 10. *Flores* enim leguntur, ex quibus fiunt *Serta*. Est & *Synechdoche* torius essentialis, analogicè sic dicti, pro parte materiali.

§. 5. *Tertius* est subjecti pro adjuncto. Quò refer, (a) cum ponitur *continens* pro *contento*, ut, *Roma*, pro Romanis; *patera*, pro vino. (β) Iterum cum *possessor* ponitur pro *re possessa*. Ter. Heaut.

Quem te futurum censes, quem *assiduè* *excedent*? id est, *cujus opes* *consument*. Virgilius 2. *Aen.* *Jam proximus ardet Ucalegon*, i. e. domus Ucalegontis. Item (γ) *dux* pro *militibus*: ut, *Cesar*, pro exercitu: aut (δ) *patronus*, pro *cliente*: ut, *Nego, me restitutum*, hoc est, *clientem meum*. Item (ε) *signatum* pro *signo*: ut, *Jupiter*, pro Jove *pieto*, aut *calato*.

§. 6. *Quartus* modus est *adiuncti* pro *subjecto*. Velut cum (a) *contentum* ponitur pro *continente*: ut, *vina coronant*, pro *pateris*: (β) *Signum* pro *signato*, ut, *fasces & secures*, pro *imperio consulari*: *corona*, pro *pace*.

§. 7.

§. 7. Huc refer, cum *tempus* ponitur pro re, quæ est in tempore. Ut, *Huius seculi insolentia*, Philipp. 9. *O tempora! o mores!* In Catil.

§. 8. Vulgò & eodem referunt, cum virtutes, & vitia, ponuntur pro personis ipsis. Ut, *ars*, pro artifice: *luxuries*, pro luxurioso. Sed istiusmodi exempla ad *Synecdochen* potiùs partis essentialis seu formæ pro toto essentiali, vel formato referenda videntur.

§. 9. Quintus modus est; cum antecedens pro consequente ponitur. Ut, *vixerunt*, pro *mortui sunt*; *discumbere*, pro *cœnare*.

§. 10. Sextus modus est consequentis pro antecedente. Ut, *funus* pro *morte*.

§. 11. Duo postremi modi à quibusdam *μεταλλησις* vocantur.

CAPUT QUARTUM.

SYNECDOCHE est, cum totum ponitur pro parte, aut pars, pro toto. Ea fit VI. modis.

§. 1. Primus modus; cum genus, quod

*Synecdoche
Gram.
refin.*

oni-
Hu-
pora!
cūm
per-
luxu-
modi
artis
ssen-
atur.
ante-
lit,
ere,
ven-
pro
bus-

Synecdoche ē explet Grammatica et Rhetorica.
Grammatica ē cum nomen et verbum univesale
refringit ad partem.

Materia et forma sunt principia physica.

quo
pro
ales
Sic,
equ
S
trà
vel
nun
lum
tium
quo
S
qu
me
g.
su
var
re
tua
Au
Vi
B.
M
13.
D

quod est totum univērsale, ponitur pro specie. Ut, *Prædamq; ex unguibus ales Projecit fluvio*. Virg. pro aquila. Sic, *Tollit se arrectum quadrupes*, pro equo. Idem

§. 3. *Alter* modus, cum species contra usurpatur pro genere. Ut, *auster*, vel *aquilo*, pro vento quolibet. *Faler- num*, pro quovis vino præstanti. *Telum*, pro quibusvis armis. *Mel Hymettium*, pro quovis melle. *Spica cilissa*, pro quovis croco.

§. 4. *Tertius* est, cum toto essentiali, quod constat materiâ & formâ, utimur vel pro *materiâ*, vel pro *formâ*. v. g. *Æneas ad Deiphobum VI. Æn. versu 507*. Nomen & arma locum servant; *TE*, amice, nequivi Conspicere -- ubi tò *TE* exponit servius *corpus tuum*. Sic vers. 362. lib. cit. Nunc *ME* fluctus habet --- i. e. *corpus meum*. Vide Taubm. Com. in Virg. p. m. 713. 2. B. Huc referunt nonnulli etiam illud *Mariæ Magdalænæ Johan. XX. v. 2. ac 13*. Sustulerunt *Dominum* meum, h. e. *Domini mei corpus*. Ita enim B. Dn. D.

Gerhardus

Hyfio.

Gerhardus in harmon. de resurr. Christi p. m. 86. *Tulerunt τὸν κύριον*, h. e. CORPUS Domini, vulgatâ loqvendi consuetudine, quâ CORPORIS EXUVIIS ipsius defuncti nomen tribuitur. Sic Angeli ipsi dicunt Marc. XVI. §. 6. *videte locum, ubi posuerunt EUM*, h. e. CORPUS ejus. Et Johan. XIX. §. 42. *ibi posuerunt JESUM*, h. e. CORPUS Jesu. Hæc B. Gerhardus. Similia vide *ibid.* pagg. 12. 13. 29. 85. 87. 88. 92. 107. & 112. Gemella occurrunt apud *Brentium* exegef. in D. Joh. Evang. edit. Haganoræ in 8. anno 1529. pag. 337. 338. *Hunnius*. Comment. in Johannem edit. Francof. in 8. Anno 1595. pag. 760. 761. & 764. &c. Dn. D. *Glassium* in Rhetor. sacr. p. m. 454. ubi ita: Sic ¹ is seu DOMINUS pro CORPORE ejus mortuo, Joh. XIX, 42. cap. XX. 2. 13. confer vers. 12. & Luc. XXI V. vers. 3. *Mulieres εἰσελθούσας δ' εὗρον τὸ ΣΩΜΑ τῷ κυρίῳ Ἰησοῦ.* Adde & Luc. XXIV. §. 23. τὸ σῶμα αὐτῶν. §. 24. αὐτῶν. *aliosq.* Confer etiam Johan. XIX. §. 38. & 40. cap. XX. §. 12. ubi disertè ponitur σῶμα Ἰησοῦ.

Sed

Chri-
COR-
fve-
ipſius
ngeli
cum,
s. Et
SUM,
dus.
. 87.
runt
rang.
. 337.
nem
760.
Rhe-
s feu.
rtuo,
verſ.
ieres
veis
ō ōw-
nfer
XX.
ησξ.
Sed

Vos mea carissima anima, lacrimis ad me
scribite. Cui.

Non unquam mihi depta domum exarsit
veribat. Virgil.

Sed
refu
jam
los
hoc
S
mal
to e
est,
do.
cun
ferr
pro
fede
quo
ostre
pell
S
inte
bula
S
inte
dun

Sed longè *aliter* videtur accipi vox
 κύριος, quando Maria Magdalena, de
 resurrectione Christi ab ipso Christo
 jam plenè confirmata, ita ad discipu-
 los ait; §. 18. cap. cit, ἐώρακα τὸν κύριον,
 hoc est, vidi DOMINUM.

§. 5. *Quartus*; cum contra pars for-
 malis, aut materialis, ponitur pro to-
 to essentiali. Ita *formæ* Synechdoche
 est, *candida anima*, pro homine candi-
 do. *Materiæ* autem, Synechdoche est,
 cum *aurum, argentum, æs*, pro pecunia:
ferrum, pro gladio: *avena*, aut *arundo*,
 pro fistulâ ex avenâ, vel arundine con-
 fecta, ponuntur. Idem tropus in his
 quoque latet: *gemma bibere, dormire*
ostro. Vulgò *Metonymiam materiæ* ap-
 pellant.

§. 6. *Quintus* modus, cum totum
integrale sumitur pro parte. Virg. *Pa-
 bula gustassent Trojæ, Xantumq; bibissent*.

§. 7. *Sextus* modus, cum contrâ pars
 integralis ponitur pro toto. Ut, *Lepi-
 dum, vel ridiculum caput* pro homine
 lepi-

e' ad me

transierit
 . Virgil.
 §

lepido, aut ridiculo. Sic *orbis* pro imperio Romano. *Puppis* pro navi. *Mucro* pro gladio. *Tectum* pro domo.

§. 8. Ad *quintum sextumq;* modum refer, cum numerus *singularis* ponitur pro *plurali*; aut *pluralis* pro *singulari*; aut denique *certus* pro *incerto*.

Ut, *Romanus praelio victor*. Liv. pro Romani victores.

Pulchra verecundo suffundens ora rubore. Ovid. i. Met. hoc est, os sive vultum.

Sexcenta licet ejusmodi referre. Cic. 2. de Div. h. e. quam plurima.

CAPIT QUINTUM.

IRONIA est tropus, quo intelligitur *contrarium* ejus, quod dicitur: unde *illusio* aliquibus dicitur. *Id populus curat scilicet*. Terent. *Adesum*, bone vir. Idem cap. 7.

Sic, *Penelope* de impudicâ: *Cato*, de stolido. Ubi simul *Antonomasia* est.

§. 2. Atque hi tropi sunt *primarii*.

§. 3. Quæ verò *rhetores* nonnulli hîc addunt, ea, si *adcuratiùs* exami-

Posi
cap.
sic co
ung e
tu av
omeio
Lania
Hic 4
long u

o im-
. Mu-
dum
nitur
ulari;
pro
ora
five
Cic. 2.
gitur
: un-
pulus
one
o, de
ia est.
arii.
nulli
exa-
mi-

Vossio in romanam statuit in his verbis ee, quae
cap. 5. Gen. legunt, ubi Deus Adam postlapsi
sic conpellat: Eue Adamus similis factus est
unus ego nobis. Sed Wabbers Vossio contradicit,
ita ait: Non est in his verbis illusio, sed acris
omnis legatis et gravissima representatio in
sania et ingratitude, Adamus mercede religiosus,
Hic Deus est corona dignus. ^{fuit Wabbers.} sed corona in mot.
longi ubi mancipia sunt.
Civitate sine militis auxilio
scari fecerunt.

Hic aet miles strenuus, carum iactabundus, nunquam,
quod fugax, semper diligen, in mensa parca, in
hunc metuendo, amicus anxia, virtus carens, virtute
summa dei proventia mortuum pro meri,
his remunerari.

Thersites numerum vires non aperit A. B. a. s.
Sassinas Poeta, Martialis.

min
vel
pos

T

S
pio

pro

spe

du

met

po

do

tur

per

sap

tro

pa

pr

Vi

minentur, vel Troporum Species sunt, vel eorundem Adfectiones, vel ad Tropos non pertinent.

CAPUT SEXTUM.

Troporum species sunt Μετάληψις, Αντωνομασία, Λιτότης.

§. 2. METALEPSIS, Latine *transumptio*, vocatur, cum *antecedens* ponitur pro *consequente*, aut *contrà*: estque species *μετωνυμίας*, ut superius dictum est. *cap. III §. 9.* At aliud est *μετάληψις*, cum *affectio tropi* est, ut postea dicetur. *cap. VII. §. 2.*

§. 3. ANTONOMASIA est *synecdoches* species, quâ proprium sumitur pro communi, vel *contrà*.

§. 4. *Prioris* modi est. *Irus* pro *pau- pere*, *Thersites* pro *deformi*, *Cato* pro *sapiente*, *Mæcenus* pro *doctorum pa- trono*.

§. 5. *Alterius* modi est, *parens* pro *patre*, *Philosophus* pro *Aristotele*, *urbs* pro *Româ*, *Poëta* pro *Homero*, vel *Virgilio*, *Apostolus* pro *Paulo*.

§. 6. Huc refer *periphrasin* non re- cipro-

quis, nup,
curia, in
s. sitate
to meri //

Sais.

48 ELEM. RHETOR,
ciprocam: ut Trojani belli scriptor, pro
Homero. Nam & Dictys Cretensis, &
Dares Phrygius in simili occupantur
argumento.

§. 7. LITOTES, quam extenuationem
Latinè dixeris, fit, cum minus dicitur,
& plus intelligitur: unde synecdoche
subjici posse, liquet. Ejusmodi Lito-
tes est in his:

Munera nec sperno. 7. Æn. id est, lu-
bens accipio. 261.

Non laudo, id est, reprehendo. Ter.
in Andr.

CAPUT SEPTIMUM.

Affectiones troporum præcipuæ
sunt quatuor; *Metalepsis, Allego-
ria, Catachresis, Hyperbole.*

§. 2. METALEPSIS est tropus multi-
plex in voce unâ; cum scilicet ex unâ
significatione proceditur in alienam.
Ut;

*Post aliquot mea regna videns mi-
rabor aristas.* Virg. ubi ponuntur *ari-
ste* pro spicâ; *spica* pro messe; *messis*
pro anno: eoque; & *ariste* pro anno.

§. 3.

, pro
is, &
antur

nem
itur,
oche
lito-

t, lu-

Ter.

ipua
llego-

ulti-
una
nam.

s mi-
ari-
messis

3.

Contrales vento nimium secundo
Ingrua vela. Horat.

Albo rete aliena bona opponere. Plaut.
Si lupi fuerintur canum officia, cui pecunia cre
demur. Luc.

S.
bus
te ja
Virg
tis a
nasce
exp
unte
S.
est tr
vox a
catio
gurge
etian
Inj
Æ
Br
diutu
S.
jectio,
do su
S.
melle
Vome

§. 3 ALLEGORIA est tropi in vocibus pluribus continuatio. Ut, *Claudite jam rivos, pueri, sat prata biberunt.* Virg. id est, desinite canere, quia satis audivimus. *Parturiunt montes; nascetur ridiculus mus.* Horat. de magnâ expectatione, sed in ludibrium abeunte. Cap. 9. §. 4.

§. 4. CATACHRESIS, sive *Abusio*, est tropi durities quædam. Ut cum vox aliqua licentiùs à propriâ significatione ad aliam deflectitur: velut, *gurges & vadum*, pro mari. Talis est etiam in istis: *Quæ fabricator equi Trojani.*
Instar montis equum divinâ Palladis arte

Ædificant. Virg.

Breve liliun, apud Horat. pro non diuturno.

§. 5. HYPERBOLE, quasi dicas, *Superjectio*, est oratio augendo, vel minuendo superans fidem. Cap. 9. §. 16.

§. 6. Augendo: ut, *nive candidior, melle dulcior, odor Euro.* Cic. Philip. 2.
Vomens frustis esculentis vinum redolen-

C

len.

Horat.

Tant.

aria cre

LEEM. RHETOR.
lentibus gremium suum, & totum tribu-
nal implevit.

§. 7 Minuendo: ut, *testudine tardior;*
minus nibilo.

CAPUT OCTAVUM

AD tropos quoque vulgò, sed fal-
sò, referuntur, sex species irrisio-
nis, *Sarcasmus*, *Diasyrmus*, *Charientis-*
mus, *Asteismus*, *Mycterismus*, & *Mime-*
sis. Cap. 10.

§. 2. SARCASMUS est hostilis irri-
sio super jam mortuo, aut certò mori-
turo. Ut, *Ave Rex Judæorum*, Matth.
27. 1, *verbis virtutem illud superbis*. 9.
Æn. v. 634.

§. 3. DIASYRMUS est inimica ir-
risio, sed extra eadem. Ut, *Asinus ad*
tyram.

Interstrepit anser olores. Eclog. 9.

§. 4. CHARIENTISMUS à lepore
& gratiâ nomen accepit; estq: jocus
cum amœnitate mordax, Ut, *Davus*
pistrinum deprecans, *Bona verba que-*
so, Sic, *Dî meliora*.

§. 5

tribu-
ardier;

ed fal-
irrifio-
arienti-
Mime-

lis irri-
mori-
Matth.
erbis. 9.

nica ir-
Asinus ad

g. 9.
lepore
i: jocus
, Davus
rba qua-

S. 5

n
tu
m
er

fo
Me
pr

fer
qve

Pa

suã
S

dam

S

ad

rice

ETU

Q29

vi.

§. 5. ASTEISMUS est jocus urbanus. Ut, *Qui Bavium non odit, amet tua carmina, Mævi* Virg. Nam Bavius malus Poëta, & illo deterior Mævius erat.

§. 6. MYCTERISMUS fit, cum naso suspenso quempiam subfannamus. *Μυκθή* enim est *nasus*. Magis gestu exprimitur, quam verbo.

§. 7. MIMESIS, Latine *Imitatio*, refert aliena verba oratione directâ, idque ferè ad *risum*. Ut.

*At ego nesciebam, quorsum tu ires;
Parvula.*

Hinc est abrepta; eduxit mater pro sua.

Soror est dicta: cupio abducere, ut reddam suis. Ter. Eun.

§. 8. Huc etiam referri solent, quæ ad *Grammaticen* potiùs, quam *Rhetoricen* videntur pertinere: atque vel ad *Ετυμολογίαν*, ut *Ὄνομαστοποιία*, & *Ἀντιφρασις*: vel ad *Syntaxin*, ut *Ἰσομαχία*.

§. 9. ONOMATOPOIÏA nihil aliud

aliud est, quàm nominis fictio à sono:
ut, *balare, grunnire, boare, binnire.*

§. 10. ANTIPHRASIS est vox à contrario dicta. Ita vulgò ajunt, *bellum* vocari, quòd minimè sit bellum; *Parcas*, quòd minimè parcant; *lucum*, quòd minimè luceat. Sed quid de istiusmodi exemplis statuendum sit, exponitur in Institutionibus Vossii prolixè, quas vide.

§. 11. ἵππαστασις est, cùm rerum ordo invertitur. Ut, apud Ciceronem pro Marcello: *Gladium vaginà vacuum in urbe vidimus*, pro, *vagina in gladio vacuum.*

Brutium ponto feriente Corum.

Id est, Coro Brutium pontum feriente. Seneca in Thyeste.

CAPUT NONUM.

De

SCHEMATIBUS.

Altera dignitatis oratoriæ pars in *Schematibus* sive *Figuris* versatur.

Lib. 4. cap. 11.

§. 2. Est verò Schema, forma oratio-

tio-

ono :

con-
elturn

Par-

cum,

e isti-

, ex-

pro-

m re-

Cice-

aginā

nam

feri-

ars in

satur.

ora-

tio-

Hac studia adolescentiam abunt, senectutem ob-
stant, secundas res ornant, in adversis refugium
et solatium creant, delectant domi non inopedi-
unt foris, reverentur nobis, rusticant, per-
cipiant. (Cic. in Orat. p. *Spina Poeta*.)
Silesi vix oenus quietum, moderatum, la-
teus, remotus ab ambitu, et à curis. L. E. 1.

Moultum horre de, auidi, ino actum
oro, Hecade atq Erebv ortum.

tionis, quâ hæc alio quopiam modo, quàm in versione significationis, à vulgari consuetudine immutatur in meliorem.

§. 3. Schemata sunt duplicia; verborum & sententiarum: Græcis λέξεις καὶ Ἀφροίαις. *Χήματα*.

§. 4. Verborum Schemata sunt triplicia: quædam consistunt in subtrahentiâ, sive defectu, quædam in abundantia, sive excessu; quædam in reliquo corpore orationis.

§. 5. Subtrahentiâ figurant orationem *Ellipsis*, & *Asyndeton*.

§. 6. *ASYNDETON* est copulæ defectus. Virg. 4. Æn. — — — — — *ite*
Ferte citi flammâs, date vela, impellite
remos.

§. 7. *ELLIPSIS* verò est aliâs cuiusdam partis, aut particulæ defectus. Ut, 1. Æn. *Sed vos qui tandem? ubi mittitur estis.* v. 373. *loq. in Venus ad Ænean*

§. 8. Excessu figurant orationem *Polyasyndeton* & *Pleonasmus*.

§. 9. *POLYSYNDETON* est abundan-

dantia copulæ. Cicero in Epist. Me
præ ceteris, & colit, & observat, & dili-
git.

§. 10. PLEONASMUS est alius cu-
 jusdam partis, aut particulæ abun-
 dantia. Ut, 4. Æn. *Vocemq; bis auribus*
hausi.

CAPUT X.

Schemata, quæ in reliquo fiunt con-
 spere orationis, vel eandem ponunt
 vocem, vel similes.

§. 2. Schemata, quæ eandem ponunt
 vocem, sunt sequentia.

§. 3. A'NTAN'AKAAΣIE dici-
 tur, cum usurpatur vox eadem appel-
 latione, non significatione. Ut, *Cur*
eam rem tam studiosè curas, quæ multas
tibi dabit curas? Cornific. Cap. 12.

Amari jucundum est, si curetur, ne quid
insit amari. Idem.

§. 4. Huc pertinet ΠΛΟΚΗ, cum
 vox uno loco personam, aut rem; al-
 tero mores, aliamve qualitatem, si-
 gnificat. Ut,

Ad

Me
dili.

IS CU-
bun-
ribus

t con-
nunt

nunt

lici-
pel-
Cur
ultas

quid

um

; al-

, si-

Ad

intra tempore reverbero.
Magis amat Curiam, quam entiam.

miu

Sim

fig

Ca

lip

tio

tiu

enu

diu

qui

tua

bas

den

Ad illum diem Memmius erat Memmius; id est, sui similis.

Simia est simia, etiamsi aurea gestet insignia.

§. 5. ΣΥΝΩΝΥΜΙΑ, cum verba idem significantia conjunguntur. v. g.

Abiit, excessit, evasit, erupit. Cicer. Cat. 2.

Promitto, recipioq, spondeoq, Philipp. 4.

§. 6. ΕΞΕΡΓΑΣΙΑ est congregatio sententiarum idem significantium,

Ut, Cic. pro Ligario: Quid enim tuus ille, Tubero, in acie Pharsalicâ gladius agebat? cuius latus ille mucro petebat? quis sensus erat armorum tuorum? quæ tua mens, oculi, ardor animi? quid cupiebas? quid optabas?

§. 7. ΑΝΑΦΟΡΑ est repetitio ejusdem vocis in principio. Ut, Georg. 4.

Te dulcis conjux; te solo in litore secum,

Te veniente die, te decedente canebat. *W. de Orat. et Invid.*

§. 8. ΕΠΙΦΟΡΑ sive Επιπροφή, est repetitio ejusdem vocis in clausulis.

Ut, *Pænos populū Rom. justitiā vicit, armis vicit, liberalitate vicit.* Cornif.

§. 9. Quòd si Anaphora, & Epiphora concurrant, ΣΥΜΠΛΟΚΗ vocatur. *Quis legem tulit? Nullus. Quis majorem partem populi suffragiis privavit? Nullus. Quis comitiis præfuit? Idem Nullus.* Cic. Agr. 2.

§. 10. ΕΠΑΝΑΛΗΨΙΣ est repetitio ejusdem vocis initio præcedentis & fine sequentis sententiæ. Ut, *Ovisi.* Fast.

Qui bibit inde furit: procul hinc discedite, quæcis est.

Cura bonæ mentis: qui bibit inde, furit.

§. 11. ΑΝΑΔΙΠΛΩΣΙΣ est repetitio in fine præcedentis, & initio sequentis sententiæ. Ut,

Ecce Dionæi processit Cesaris astrum. Astrum, quo segetes gauderent. Virgil. Ecl. 9.

§. 12.

Qui non Graeca simul iungit documenta
Haec verè dotti nomen habere negavit.

Qui sunt, qui fœdera sepe ruperunt?
Poeni. Qui sunt, qui bellum crudele in Italia
operantur? Poeni: Qui sunt, qui ibi postu-
lant ignoscit? Poeni. Lic. ad Erennium.
Nulli fœde Plin. 1. & solidum agrum Rom. etiam
in eandem agrum, atq. Cæron. consulatu le-
gem agrariam promulgavit.

Postulare recte dicitur, quod gaudia nobis
Cæsare venturo Postulare ^{mutatis} recte dicitur.

est
lis.
vicit,
rnif.
pho-
catur.
orem.
Rullus.
Cic.
repe-
eden-
lt, O-
inc di-
nde,
etitio
ventis
rum.
Virgil.
S. 12.

In felix dno nati bene nupta marito,
Hoc pervenite fuo, hoc fuoiente peris.

Duo jurat innumeros scire atq. evolvere casus!
Si facienda fuo, si fugienda fuo. ^{Id est}
Eo d. ~~Agus d. Agus d. Agus d. Agus d.~~ ^{Id est}
~~Agus d. Agus d. Agus d. Agus d.~~ ^{Id est}
Sis d.

Anaxarctus dixit; gerente ante sua
partem, facium eius non feris.

Somine Deus, da cordi meo Te desiderare,
desiderando quare, quarendo invenire et in
veniundo amare. Augustin:

pr
qu
mi
dra fil
rep
Ec
inf
ve
bu
vi
C
b
m
P
r

§. 12. ΕΠΑΝΟΔΟΣ est, cum, quæ
 priori erant posita loco, posteriori; &
 quæ posteriori, ea priori loco repeti-
 mus. Ovid. Heroid. Epist. *Beleiel* *Be*
tra *fil* Demophoon ventis, & verba, & vela
 dedisti

Vela quæant reditu, verba carere,
 fide.

§. 13. Επιέλιξις est, cum vox aliqua
 repetitur cum vehementiâ. Ut Virg.
 Ecl. 5. *res* *res*.

Ipsa sonant arbusta, Deus, Deus ille,
Menalca.

Cic. Verr. 7. *Crux, crux, inquam,*
infelici & misero.

§. 14. Κλίμαξ seu *Gradatio*, eodem
 verbo connectit superiora inferiori-
 bus. Ut, *Africano industria virtutem,*
virtus gloriam, gloria amulos comparavit.
Cornific.

§. 15. Πολύπλονον, cum idem ver-
 bum variato repetitur casu, id est, ter-
 minatione.

Ut Cic. *Sed pleni sunt omnes libri*
plenæ sapientium voces, plena exemple
tumna vetustas.

Littora littoribus contraria, fluctibus undas, Imprecor, arma armis. 4.

Aen. reg. 628. quoniam tuus nepotes.

CAPUT UNDECIMUM.

Schemata, quæ simileis repetunt, non easdem voces, potissimum sunt sequentia. Cap. 13.

§. 2. Παρηγεμένον conjungit voces, quarum una ab altera derivatur. Ov.

In quoq; Pieridum studio, studiose teneris.

Ingenioq; faves, ingeniose meo.

§. 3. Παρονομασία sive *Agnominatio* est, cum parvâ verbi immutatione in aliam planè sententiam deflectitur oratio. v. g. Seneca epist. XXVII. *Nunquam satis dicitur, quod nunquam satis discitur.* Cato, ut ait Tullius de Oratore, cum cuidam dixisset; *Eamus deambulatum;* ait ille, *Quid opus est de?* Imò verò, inquit, *quid opus est te?*

§. 4. Ὁμοιότητων, sive *Similiter cadens*, est cum plura iisdem casibus referuntur, ut, *Est idem Verres, qui fuit*

sem

*Hor
etia*

cti.

. 4.

ulpo ter.

nt,

unt

ces,

Ov.

se

atio

e in

o-

II.

am

le

mus

de?

ca-

ef-

fuit

sem

Hoc Schema non tantum delectat, sed
etiam ve Sementius pinguet. cu.

Qui canis es, canis et de canis, cane de ca

ne,
Lion mage de canibus, cane de cane cane,

Hic versus dicitur de Professore Lipsiensi di-
ctur canis, cum Senior perorasset de canis.

ser
pa
line
eo
lum
soci
rin
can
S
res
liã
P
C
man
S
hib
S
sun

semper; ut ad audendum projectus, sic paratus ad audiendum. Cic.

§. 5. Ὀμοροτέλευτον, sive *Similiter desinens*, est cum cola, aut commata, eodem sono terminantur.

Cic. in Maniliana: *Ut ejus semper voluntatibus non modò cives assenserint, socii obtemperarint, hostes obedierint; sed etiam venti tempestatesq; obsecundarint.*

§. 6. Παρήχησις est, cum una, pluresvè syllabæ vocis antecedentis in aliâ ejusdem membri repetuntur. Ut, *Palla pallorem incutit. Plaut.*

O fortunatam natam me consule Romanam! Cic.

CAPUT DUODECIMUM.

DE SCHEMATIBUS

ΔΙΑΝΟΙΑΣ.

Schemata διανοίας alia ad inventionis, alia ad dispositionis ornatum adhibentur. Cap. 14

§. 2. Primùm videamus de iis, quæ sunt inventionis. Suntq; sequentia.

§. 3.

ne de
ne,
canne canne,
enfi di
nis.

§. 60. Προληψις, sive Occupatio, est, cum id, quod ab adversario objici posse putamus, anticipamus atque diluimus.

§. 4. Partes ejus sunt duæ; ὑποθεσις, quæ objectionem proponit; ἀνθυποθεσις, quæ objectioni respondet. E. g. *Obiectio* est in illo Didonis apud Maronem Æn. 4.

Verum anceps pugna fuerat fortuna.

At ἀνθυποθεσις est, *Fuisset. Quem metui moritura?*

§. 5. Prolepsi similis est ὑποβολή sive *Subiectio*, quæ multa, quæ pro adversario dici possunt, breviter & minutatim proponuntur; atque ad singula breviter item respondetur.

Cic. pro Plancio: *Mate judicavit populus: at judicavit, non debuit: at potuit. non fero: at multi clarissimi & sapientissimi cives iulerunt.*

§. 6. Ἀνακρίνωσις, sive *Communicatio*, est, quæ adversarium adhibemus in consilium, aut cum iudicibus, quid facien-

Ha
dos

, est,
bjici
qv

to
v
et. E.
Ma-

na.
rem

an' fi-
ad-
mi-
d sin-

it po-
otuit.
eni

nica-
nus in
id fa-
cien-

Habet hoc Schema maximam vim ad move-
dos auditores. *108*

cienc
rit, c

C
domu
arm
tuar
buer

S
cūm
timu

C
(que
confi
rem,

S
aliqu
quu

A

S

ciendum, sit, quidve factum oportue-
rit, deliberamus.

Cic. pro Cæcinnâ: *Quæro, si te hodiè*
domum tuam redeuntem coacti homines &
armati, non modò iamine redlog, adiungere
tuarum, sed primo aditu, vestibuloq, probi-
buerint, quid acturus sis?

§. 7. Πάρεμολογία, sive Confessio, est,
cùm callidè omnia adversario permit-
timus.

Cic. pro Ligari. *Habes igitur Tubero*
(quod est accusatori maxime optandum
confitentem reum: sed tamen ita confiten-
tem, &c.

§. 8. Ἐπιτροπή, sive Concessio est, cùm
aliquid largimur adversario, ut reli-
quum feramus. Virg. 7. Æn. *uno.*

Non dabitur regnis (esto) prohibere

Latinis:

At trahere, atque moras tantis licet ad-
dere rebus.

CAPUT DECIMUM

TERTIUM.

SEquuntur illa etiam Schemata

quibus ad explicandum aut exaggerandum utimur.

§. 2. ΓΝΩΜΗ, sive *Sententia*, est generale pronunciatum earum rerum, quas in agendo sequimur aut fugimus. Tales sententiæ passim occurrunt.

§. 3. ΝΟΗΜΑ, sive *Cogitatum*, est allusio ad sententiam, sive sententia personæ accommodata.

E.g. *Gnome est, Nihil est tam popolare, quam bonitas.* At *Νόημα* est cum Cicero Cæsari hoc accommodat orat. pro Ligari. *Nihil habet nec fortuna majus, quam ut possis; nec natura tua melius, quam ut servare velis quam luxuriosos.*

§. 4. ΜΕΡΙΣΜΟΣ, sive *Distributio*, est, cum totum in species, aut partes dividimus.

Lycurgus apud Rutilium Lupum: *Jujus omnes corporis partes ad nequiti-
iam sunt appositissima; oculi ad petulan-
tem lasciviam, manus ad rapinam,
geniter, ad aviditatem, virilis natura
mem-*

*Petrus
Sententia
Imperium
et res
Nihil
venire
are
Ag
vel
to. g
f. g*

Petrus Lombardus dicitur Magister sen-
tentiarum.

Imaginis homo qui beneficium sibi accepit
et redare nescit,

Nihil est tam inhumanum tam ferum ut
beneficium non dicitur indignus, sed vitiosus
are.

Adolescentes vel ad summam gloriam
vel ad turpitudinem extremam flectuntur.
Erasm.

Ex hac vita defcedo, non tanquam ex
domo, et velut hospitio, commorandi enim
natura non habitandi dixerim. Cic.

men
pell
fuga
pse
nar
dat
qua
cla
spe
de
di
nu
vill
sup
fue
tur

membra, que non possumus honestè adpellare, ad omne genus corruptela, pes ad fugam: prorsus, ut aut ex hoc vitia, aut ipse ex vitis ortus videatur, &c.

§. 5. Αἰτιολογία est, cùm in narrando facti ratio adjicitur.

§. 6. Eleganter autem fit cum gradatione. Ut in illo Ovidii.

Viderat hanc, visamq; cupit, potiturque cupitâ.

§. 7. Quòd si causa sit magis speciosa, quàm vera, Color dicitur.

§. 8. Διατύπωσις est, cùm res ita clarè, copiosèq; exponitur, ut coràm spectari videatur.

Quomodo Cicero in Milonianâ describit apparatus Milonis, & Clodii: illius in rheda confidentis, ac penulati; hujus in eqvo, & cum delictis, villâ egredientis, ac pugnantis è loco superiore, & quæ sequuntur.

§. 9. Quòd si simplicior dilutiorq; fuerit descriptio, ὑποτύπωσις vocatur.

Ut, hæc Maronis 5. Æ. V. 4.

Con.

m ex
enim
dit. C.

Constitit in digitos extempto arreclus u-
terq;

Brachiaq; ad superas interritus extulit
auras.

§. 10. Sed vulgò Ἐξέμπτου, & Ὑπο-
πρωσις, pro eodem schemate habentur.

§ 11. Εἰκὼν, sive Imago, est assimila-
tio protasi & apodofi carens, facta
per vocem *similis*, velut, tanquam, in
star, quasi, aut aliam hujus generis.

Cap 17. *Resistit Aeneas, clavis in hanc resulsit,*
Virgil. Os humerosq; Deo similis.

Cicero in Vatinius: Repente enim
te, tanquam serpens è latibulis, oculis emi-
nentibus, inflato collo, tumidis cervicibus,
intulisti.

§. 12. τὸ Ἐξέμπτου, sive Exemplum,
est, cum factum, sive actus aliquis,
commemoratur, ut eo ostendatur, a-
liquem vel simile facturum, vel facere
debere.

Ut, Periculum est, ne quemadmo-
dum Marii & Sylla dissidium, ita Pom-
peji & Caesaris, lateret Rempublicam.

§. 13.

Aue

Arestes ex Erix.

si-

ulie

Jo-

en-

ila-

ta

in

ris.

refulst,

nim

eni-

bus,

um,

vis,

ir, a-

ccere

imo-

om-

cam.

S. 13.

Secundum vetera scripta vites arbores
necant; ita me vetustas annorum amolevit
cat. Martial.

Intelligenda haec de sacerdote Tro-
iano Lavator dicto.

est
ser
qua
reb

7

qua
aut
mu
qua
ran
U
farc
S
fve
fere
U
str
est
dir
exer

§. 13. Ὑποβολή, sive *Comparatio*, est, cum ad illustrandum id, de quo sermo est, petitur similitudo ab iis, quæ fuere, fiunt, aut naturâ, casuve rebus insunt.

Quales mugitus, fugit cum saucius aram

Taurus, & incertam excussit cervicem securim. Virgil.

§. 14. Συμβολή sive *Collatio*, est, quando substantiam cum substantia, aut accidens cum accidente, conferimus, ut ex oppositione hac pateat, quantopere conveniant, aut differant.

Ut, si conferas Alexandrum, & Cæsarem; oleam, & vitem.

§. 15. Huc pertinet etiam ἀομοίωσις sive Ἐξομοίωσις i.e. dissimilitudo vel differentia.

Ut. Non enim quemadmodum in palestrâ; qui sedas ardenes accipit, celerior est in cursu continuo, quam ille, qui tradit: ita melior imperator novus, qui accipit exercitum, quam ille, qui decedit. *Cic.*

QUARTUM.

Παραδιαστολή, Latinè *Sejunctio*, est cum distinguuntur ea, quæ vim habere eandem videntur.

Ut, *Non sapiens, sed astutus. Premittitur virtus, non opprimetur.*

§. 2. Αντιμετάβολή, sive *Commutatio*, vocatur, quando est contrarietas sensus cum verborum immutatione. In partitionibus Oratoriis vocatur ἀντιμετάθεσις.

Ut, *Eripis, ut perdas; perdis; ut eripias.*

Esse oportet, ut vivas; non vivere, ut edas.

§. 3. ἀντιθεσις est ex contrariis constans oratio. ut Virg. *Juno. ex lib. 2. Æneid. V. 312.*
Electere si nequeo superos, Acheronta movebo.

§. 4. Οζύμωρον est, cum idem negatur de seipso. Ter. in Eun.

Tu pol, si sapiis, quod scis, nescis.

Cum tacent, clamant. Cic.

§. 5. Παρέκβασις, sive *Digressio*, est ali-

Non ideo visse videtur ut triumphares,
sed triumphare quia vives. Plin. in Pan.
Trajan.

anti-fatum.

Mundo Liviano regite Dei Providentia
et hominum stultitia.

Recta ingenia debilitat verecundia, perversa
confirmat audacia. Plin. in. l. 2. Epistolar.)

Ades, nihil tutum est adversus calamitatem. Lips.
Tantum religio potuit valere malorum.
Si vere cum Deo, tanquam Deo audiat, si lo-
queretur cum Deo, ut Deo videant. Senec.)

alic
cau
cur
pej
red
tar
est
lut
ex
Theo
latige
ex
ang
Gusta
pr
cu
ut
vu
ve

alicujus rei, quæ tamen ad utilitatem
causæ pertineat, extra ordinem ex-
currens tractatio.

Qualis illa de laudibus Cn. Pom-
peji in orat. pro Balbo.

§. 6. Ἐπιπρόσθετος est ad propositum
reditus.

Cic. lib. 2. de Or. Sed ut eò reverta-
tur, unde hæc declinavit oratio.

§. 7. Ἐμπόνημα, sive *Acclamatio*,
est, cum rei narratæ, aut probatæ, ve-
lut coronis adjicitur pronuntiatio,
ex superioribus expressum. Ut, l. 2. *Georg.*

Ἄδεο ἀτενερίσ ἀσβεστέρε μούλευμα ἐστὶ.
Theophrastus Virg. et *de vulg. erroribus* differunt ut
latiget §. 8. ἀυζήσις est, cum utimur verbo
excedente rei magnitudinem.

Ut apud Ter. *Sacrilega, & venefica*,
pro improba: *scelus* pro errato.

§. 9. Ταπεινωσις, est, sive Μείωσις,
cum verbo humiliore; quàm pro re
utimur.

Ut, cum *attigisse* eum dicimus, qui
vulneravit. Sic *erratum* pro scelere: *se-*
verus pro crudeli dici solet.

§. 10.

reverta
lar.)
iar. Lip.
um.
si lo
e.)

§. 10. Περὶ λειψῆς est, cūm præterire nos velle dicimus, quod interim in transcurso dicimus.

Cic. pro Cluent. *Mitto illam primam, libidinis injuriam, mitto nefarias generi nuptias, mitto cupiditate matris expulsam matrimonio filiam.*

§. 11. INCREMENTUM est, cūm velut gradibus quibusdam pervenitur ad summum.

Facinus est, vincire civem Romanum, scelus verberare, propè parricidium necare: quid dicam in crucem tollere? Cicer.

§. 12. Περὶ φρασις est, quā rem unam multis ambimur verbis.

Ut, *Romane eloquentia pater;* pro Cicerone. Item, *Ire ad requisita nature* Sallust.

§. 13. Ἐκφώνησις, sive *Exclamatio*, est oratio, in qua interjectio expressa, aut intellecta, indicat animi affectum. Unde & pronunciatio intenditur ad significandam rei magnitudinem.

Ut

Para
vunt
lestas
Non

Si
hany

Tā
gridum
cumlog
Heu m
Hector

Paralyſi utimur, quando res vel parva
sunt, vel nota, vel innotata, vel denigmo,
testae. Posi.

Non tango quod avaritiam, quod inpro
bus omittit.
Enclitica.

Si faciunt, ut libatis quod nunquam
transcatos. Plauti.

Tā, oīa dicit in corpore suo, quae
existunt circa solutionem ventris. ita Cicero in
cumlogi solet natura debitorum.

Heu mihi qualis erat, quantum mutaturabilis
Hectore.

erire
in
am
eneri
uliam
um
eni
um
ium
re?
nam
pro
tura
est
ssa
affe
endie
udi
Ut

Ex castro hac figura asuta est in *Scolas*
Rhetorum. Voss.

Et hinc et dicitur *differtur* ita, ut *Et*
est unum tantum verbi *suppressio*; *Retien*
ta autem *est* orationis defectus.

Ut
admi
tione
dam
C
labes
S.
dici
agere
C
tam
V

E
pro
repe
C
mina
Reip
S.
cum
pare
Virg

Ut Pro Marcello : O clementiam,
 admirabilem, atq; omni laude, predica-
 tione, literis, monumentisq; decoran-
 dam!

Cic. in Pisonem: O scelus! o pestis! o
 labe!

§. 14. Ἀπορία sive *Dubitatio*, est, cum
 dicimus, nescire nos, quid dicere, vel
 agere, debeamus.

Cic. pro Ligario: Itaq; , quo me ver-
 tam, nescio.

Virg. Eloqvar, an fileam?

CAPUT XV.

Polas
Eπανόρθωσις, sive *Correctio*, est,
 quæ tollit id, quod dictum est, &
 pro eo, quod magis idoneum videtur,
 reponit.

Sc. impositurus fuit.
 Cic. Quas ille leges, si modò leges no-
 minande, ac non faces urbis, & pestes
 Reipubl.

*ut Em
 tuen*
 §. 2. Ἀποσιτισμός, sive *Reticentia*, est,
 cum ita abrumpitur oratio, ut vix ap-
 pareat, quid didurus quis fuerit.
 Virg. I. Æn.

Quos

Quos ego; secundum motos prestat componere
Sc. perinde fluclius.

§. 3. SERMOCINATIO propriè est, cum sermo affingitur personæ, quæ præsentis sit instituti.

Cujusmodi sunt orationes multæ apud historicos, & poëtas.

§. 4. Προσωποποιία, sive *Personæ effictio*, est, cum rebus mutis sermonem tribuimus, aut vitâ defunctos, tanquam vivos; aut absentes etiam, tanquam præsentis, loquentes inducimus.

Ut cum apud Cic. pro Cælio Appius Cæcus excitatur, ad Clodiam, ob libidinem, objurgandam.

§. 5. Ἐρωτησια seu *Interrogatio*, est, quando, ubi rectâ oratione uti liceat, sermonem inflectimus. Virg. in Ecl.

*Nonne ego te vidi Damonis, pessime,
 caprum*

Excipere insidiis?

§. 6. ἀπὸσεσοφία est, cum sermonem aliò avertimus, quàm instituta oratio requirit.

Cic.

onere

est,
quæ

ultæ

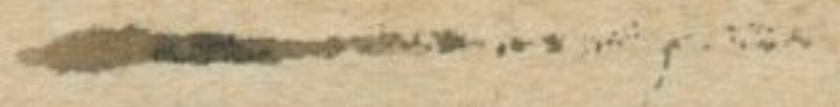
e ef-
nem
tan-
tan-
uci-

Ap-
n,ob

est,
eat,
Ecl.
me,

em
atio

Cic.

182
Hvga noj ¹vvvz ² nva Homer:

tum

atqz

I.

bus

S

cum

eo,

illud

de m

H

N

S

aliqu

reji

Lucu

S

Cic. pro Milon. Vos enim, Albani
tumuli, atq; luci, vos, inquam, imploro
atq; obtestor.

I. Æn. Musa, mibi causas memora.

§. 7. Atq; hæc de Schematibus, qui-
bus *Inventio* ornatur.

CAPUT XVI.

Seqvuntur jam Schemata, quæ dis-
positionem ornant.

§. 2. *Μεταβασις*, five *Transitio*, est,
cùm inseritur aliquid orationi, ut ab
eo, quod diximus, transgrediamur ad
illud, quod superest.

Cic. Quoniam de genere belli dixi, nunc
de magnitudine pauca dicam.

Virgil. in *Georgo*:

Hædenus arborum cultus, & sidera
cæli.

Nunc te, Bacche, canam.

§. 3. *ἄποκλιση* five *Rejectio*, est, cùm
aliquid in alium locum, vel tempus
rejicitur.

Cicero pro lege Maniliâ: Sed de
Lucullo dicam alio loco, &c.

§. 4. *REVOCATIO* est, cùm, quia
lon-

longiores aliquâ in re fuerimus, orationem ad principium revocamus.

Ut, *Hac de re quid attinet dicere? erit aliàs opportunior dicendi locus.*

§. 5. De Tropis & Schematibus vidimus, quantum tironi sufficiat.

§. 6. Atq; inde patet, quomodo *dignitatem* conciliare orationi nostræ possimus. Vide supra lib. IV. cap. I. §. 8.

LIBER QVIN- TUS.

CAPUT PRIMUM.

CUm verò supra (lib. IV. c. I. §. 4.) dictum fuerit, non solum *Elegantiam* ac *Dignitatem*, sed *Compositionem* etiam ad præcepta Elocutionis *Communia* requiri, restat, ut jam non nihil de *Compositione* moneamus.

§. 2 **C**OMPOSITIO est idonea verborum, sententiarumque structura.

§. 3.

ora-
s.
erit

is vi-

o di-
stra
s. s. s.

N-

s. 4.)
gonti-
em et-
Com-
nihil

onea
ructu-

s. 3.

Indivium aurum et superbiſſimum. *Loſ.*

S. 3.
dinem,

S. 4.
ſit lena
dis.

S. 5.
literar

S. 6.
ſonat
poſtre

S. 7.
nant m
tenues

teræ H

S. 8.
M firm
asperu
ſvavi

S. 9.
teatur
uſdem
aut fin
ium ſy
um.

S. 10

§. 3. Complectitur ea *junctionam, ordinem, periodum, & numerum.*

§. 4. JUNCTURA præstat, ut oratio sit *lenis & mollis*; aut *sonora, ac grandis.*

§. 5. Atque hîc præcipitur, ut sonus *literarum* observetur.

§. 6. Etenim è *vocalibus* maximè sonat A, proximè O, inde V, hinc E, postremum locum obtinet I.

§. 7. Ex *consonantibus* minus sonant *mutæ*, atque ex his ipsis minimè *tenues*, nisi accessione spiritus, sive *literæ H*, tenuium exuerint naturam.

§. 8. E *semivocalibus* L molle est, M firmum, N, ficcum & tinniens, R asperum, S humidum, X stridulum, & *suavius.*

§. 9. Porrò hic laborandum, ut caveatur *crebra vocalium concursio*; eusdem *literæ, vel syllabæ*, in initio aut fine *frequentatio*; *continuatio* plurimum *syllabarum brevium, vel longarum.*

§. 10. ORDO exigit, ne inconcinna fiat

D

fiat

fiat verborum trajectio : item : ut ,
 crescat oratio , nec graviori id , quod
 levius est , subjiciamus : item , ne tur-
 betur naturalis ordo ; eoqve potiùs
 dicamus , *viros, ac fœminas ; diem ac no-*
ctem ; ortum, & occasum , quam ordine
 inverso.

§. II. PERIODUS, juxta Ciceronem ,
 est oratio in quodam quasi orbe inclu-
 sa procurrens, quoad insistat in abso-
 lutâ sententiâ.

§. 12. Estqve vel simplex, vel duo-
 rum, vel trium, vel summum quatuor
 membrorum : qualis illa pro Cæcina:
Si quantum in agro, locisq; desertis, auda-
cia potest; tantum in foro atqve in iudici-
is, impudentia valeret: non minus in
causa cederet Aul. Cæcina Sex. Aibutii im-
puidentie; quam tum in vi faciendâ cessit
audacia.

§. 13. Periodi partes aliæ sunt *majo-*
res; quæ Græcis κῶλα, Latinis *membra*
 dicuntur: aliæ *minores*; quæ Græcis
 κόμματα, Latinis vocantur *incisa*.

§. 14. Sed, contrâ quam apud Gram-
 ma-

: ut,
quod
etur-
otius
ac no-
rdine
nema,
inclu-
abso-

duo-
vatuor
ecina:
auda-
iudici-
us in
tū im-
ā cessit

majo-
embra
græcis
Gram-
ma-

E

L

I

matic
ut, si
nomi
ut si
rum,

§. 1
dus q
& con
quibu
tur.

§. 1
poëtico
multu
Pæan
itemq
ubi Ja
qvand
rò in
dente
Pæan
tem D
bentur

§. 17
iudiciu
lection

maticos fit, si *comma* fuerit longum, ut, si septem syllabas excedat, *colon* nominatur: & *colon*, si fuerit breve, ut si minus sit, quam septem syllabarum, *commatis* nomen accipit.

§. 15. NUMERUS Ciceroni est modus quidam orationis, qui è permistis & confusis pedibus, & temporum, quibus constant, aptâ ratione nascitur.

§. 16. Numerus hic diversus est à *poëtico*: à quo abhorret orator. AC multum observatur in *principiis*, ubi Pæan primus, Molossus, Anapæstus itemque Baccheus; minus in *mediis*, ubi Jambis & Trochæis in primis, aliquando & Spondæis; potissimum vero in *clausulis*, ubi Spondeus antecedente Cretico sive Amphimacro, Pæan quartus, juxta Aristotelem, item Dochimus & Ditrochæus adhibentur.

§. 17. Adhibetur autem hic *aurium* iudicium; sed præstantium oratorum lectione firmatum.

§. 18. Atque ut negligentia, ita cura nimis anxia vitanda est.

CAPUT II.

QVæ hæctenus diximus, *universè* respiciunt Elocutionem. Nunc videamus: ut ea variet pro materia diversa. Vide supra lib. IV. cap. I. §. 3.

§. 2. Est enim *triplex* dicendi CHARACTER: *magnificus*, five sublimis; *humilis*; five tenuis; & *mediocris*, five æqvabilis.

§. 3. *SUBLIME* dicendi genus potissimum locum habet in rebus *magnis*: Ut de *DEO* ac *Republica*. Unde in rebus *heroicis*, ac *tragicis*, præcipuè adhibetur.

§. 4. Constat gravium, & sublimium verborum amplâ atque ornatâ structurâ.

§. 5. Metaphoras petit à rebus grandibus.

§. 6. Schemata adhibet vehementiora: ut *exclamaciones*, *prosoopœias*, *apostrophas*.

§. 7. *Affectibus* ciendis idoneum est.

§. 8. Vitium ejus est, si *turgidium*

cura

verse

Nunc

eria

. §. 3.

CHA-

imis;

fiye

otiffi-

agnis:

le in

uè ad-

olimi-

ornatâ

s gran-

emen-

pæias,

um est.

idum

fit, &
dum.

§.
nit re
verbo
tatis

§.
usurp
infig
accu

§.
& d

§.
nimi

§.
cre,

§.
subl
men
fima

§.
ria p
dita
gene

§.
cert

fit, & inflatum, vel insolentiâ horridum.

§. 9. Contrâ HUMILE genus convenit rebus *tenuibus*. Ac contentum est verborum *propriete*, metaphoris usitatis; item acumine, ac lepore.

§. 10. *Sententiarum* schemata variis usurpat, abstinet amplificationibus, insignioribus numeris, & periodis accuratioribus.

§. 11. Præcipuè adhibetur in *epistolis* & *disputationibus* philosophicis.

§. 12. Videndum autem, ne neglectu nimio fiat *sejunctum*, & exsangve.

§. 13. Genus MEDIUM, seu mediocre, in rebus *mediis* usurpatur.

§. 14. Estque humilior sublimi; sed sublimior humili: eoque nec vehementiora illa schemata amat; nec infimam sequitur dicendi rationem.

§. 15. Huc imprimis conveniunt paria paribus, contraria contrariis redita, & casus in exitu similes; & hujus generis alia.

§. 16. Vitium ejus est *fluctuans*, & incertum: quomodo vocatur, si nunc

hu.

humile genus fugiens, nimis assurgat;
nunc tumidum atq; inflatum vitans,
humi serpat.

§. 17. Haecenus de elocutione. Su-
perest postrema Rhetorices pars: quæ
est de Pronunciatione sive Actione,

CAPUT III.

Suprà diximus, (lib. I. cap. I. §. 8.)
Squatuor esse Rhetorices Parteis;
posteaquam igitur tres priores sunt
absolutæ, ultimam etiam, sed satis dif-
ficilem, & ex usu potiùs, quàm præce-
ptis discendam, brevissimè propone-
mus.

§. 2. Vocatur autem *Pronunciatio*
vel *Actio*.

§. 3. PRONUNCIATIO, sive ACTIO,
est vocis gestuumq; pro rebus, & verbis,
apta confirmatio.

§. 4. Ejus quasi fundamentum est
MEMORIA: quâ res jam inventas,
dispositas & exornatas, firmiter ani-
mo comprehendimus.

§. 5. Partes pronunciationis sunt
duæ;

at;
s,
u-
væ
.
.)
is;
nt
if-
e-
e-
io
o,
s,
ft
s,
i-
nt
æ;

E-

Γ

d

duæ
poris
pars
voca
qver
terti
§
& ca
§
fit p
dam
§
tend
§
mag
fit a
& in
§
cum
cua
§
mu
crel
flex
§

duæ; una *vocem* format; altera *corporis motum*. A priori munere hæc pars, *Pronunciatio*; à posteriori, *Actio* vocatur. Quarum tanta est vis in eloquentia; ut iis primas, secundas, & tertias tribuerit Demosthenes.

§. 6. *Vox esto clara, itemqve varia;*
& cavenda maxumopere *μωωτωβια*

§. 7. Præterea cavendum, ne nimis sit *præceps* vox tua, sed cum morâ quadam proferatur.

§. 8. Pro ratione auditorii vel *intendatur* vel *remittatur*.

§. 9. In exordio sit *submissior*, postea magis *insurgat*; in narratione *plana*, sit apertaqve, in contentione *acrior*, & in epilogo *excitata*.

§. 10. Res grandes dicendæ sunt cum *majestate* quadam; atroces *concitatè*.

§. 11. Svademus voce *gravi*, laudamus *magnificâ*; irati utimur *incitatâ*, crebroqve interruptâ; miserati autem *flexibili ac tristi*.

§. 12. Universus corporis status esse de-

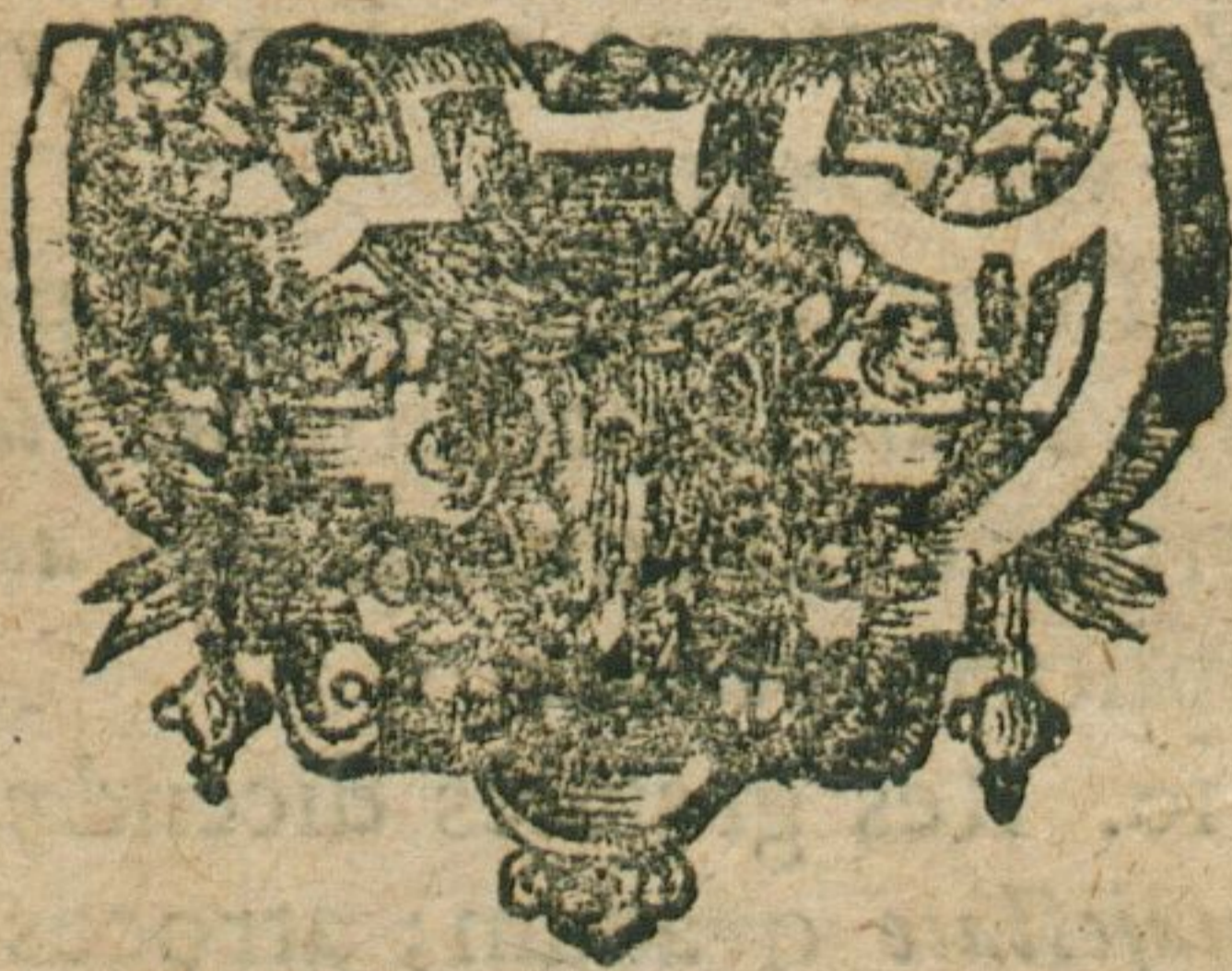
debet *erectus* & *celsus*.

§. 13. Vultus pro rerum naturâ esto
letus, tristis, blandus, minax, erectus, de-
missus.

§. 14. *Brachia* non sunt projicienda,
nisi in vehementi affectu.

§. 15. *Pectus* ferire, aut femur, prope
scenicum videtur.

Μόνω τῷ Θεῷ δόξα.

FIGURARUM RHE-
TORICARUM

U S U S,

IN

VARIATIONE ET
AMPLIFICATIONE
UNIUS SALTEM
VERSICULI

PRIVATIM A QVIBUSDAM
DISCIPULIS TENTATUS,

JAM VERO
OMNIUM OCULIS
SUBJECTUS.

80
debe
S.
latus
missa
S.
nisi
S
scen

A DOLESCENTI NOBILISSIMO
BERNHARDO
PELUGIO.
EQUITI MISNICO, IN
POSTERSTEIN HÆRE-
DITARIO. &c.
DISCIPULO OBSEQUENTISSIMO
ET SATIS INDU-
STRIO.

Bsq; dubio recordaris eti-
amnum, NOBILISSIMO
PELUGI, tenus hac in-
culcatum à me saepius fuisse
coetui concredito, quàm ex sanguine sint so-
leta disciplinarum instrumentarium, adeo-
q; RHETORICES quoq; praecepta, n-
si animã trabant, vitamq; ac succum omni-
ab usu quotidiano. Quae cū vero sint co-
sona maxumè, ideò id operam dedi usq;
TIBI, aliisq; commilitibus TUIS in Scho-
tam publicis, quàm privatis, quas pro m-
ne

OBI.

ORDO

O, IN

ÆRE-

NTISSIMO

DU.

ordaris eti

BILISSIMO

enus hac in

saepius fuis

ngvia sint lo

atum, a dec

praecepta, n

fuccum omni

vero sint co

m dedi usq

ULLS in Scho

quas pro m

ne

neris ratione adorno, perspicuè ostendere-
tur, quomodo **ELEMENTA NOSTRA**
RHETORICA transferri ad usum felici-
ter ac dextrè tum debeant, tum possint. Etsi-
nim quoties Auctores Latinae partim par-
tim Graecae linguae expono, sive publicè id
fiat sive privatim, quos **TROPOS** observare
liceat, & quas **FIGURAS**, velut ad oculum
demonstro. Deinceps **INVENTIONIS**
ac **DISPOSITIONIS** doctrinam usui ad-
plicare doceo, dum: themata epistolarum,
quae oratiuncularum vice esse possunt, ad
seriem praeceptorum conformata, & à vo-
bis è vernaculâ in Latinam transferenda
trado. Quâ porro ratione unam eam-
demq; sententiam per figuras Rhetoricas,
potissima **ELOCUTIONIS** instrumenta,
& variare & amplificare studiosa pubes
queat, id ante elapsam hunc annum priva-
tim ostendi, occasione adreptâ ex penta-
metro quodam Beustiano, qui summam
sive argumentum Evangelii, quod pridie
explicandum nobis tum fuerat, ingeniosis-
simâ brevitate complectitur. Quae tandem
circa **PROMINCIATIONEM** sive
ACTIONEM observanda veniunt, ea.

omnia, ut probè nosti, in exercitiis Orato-
riis, iis cumprimis, quæ dramatis speciem
præse ferunt, sedulo inculco, moneoq, quo-
modo materiae conformandus, & pro ejus
varietate variandus sit & sonus vocis, &
gestuum, totiusq, corporis habitus ac decor.
Haec omnia, quamquam plerumq, partem
ut idia tradita, (quandoquidem pro
Gymnasij ratione Rhetorices professio pu-
blica CL. Dn. Correctori sit demandata;)
nolo cuiquam invidere. Quin opto potius
ex animi medullis, velut Graeci loqui a-
mant, ut omnes perspectissima illa habeant.
Et hac fini elaboravi aliquandis, ut pu-
blici juris fierent, quæ privati lucusq, fue-
runt. Sed video nimium excrescere labo-
rem, neq, in eas angustias, quas vellem
quidem, contrahi posse & includi. Id cir-
co, cum edenda denuò ex Dn. MARTINI
MULLERI, bibliopolae Numburg. voto E-
LEMENTA nostra essent, dumtaxat par-
ticulare hanc PRAXIN, hac quidem vi-
ce, adjicere volui, DOCTORUM VIRO-
RUM judicium hoc modo exploraturus, ut-
rum scil. consulem illi judicaturi sint, re-
liqua etiam cum Deo ac die in lucem è re-
nebris ad serere.

TIBI

Orato-
ciem.
quo-
ejus
is, &
decor.
tem.
pro
pu-
data.)
potius
qui a-
beant.
ut pu-
fue-
labo-
ellem.
d cir-
RTINI
oto E-
t par-
em vi-
VIRO.
us, n-
nt, re-
n è re-
TIBI

CI

TIBI vero, NOBILISSIME PFLUGI, opellam istam nuncupare volui, vel id-
eò, quod versiculum illum, à TE, TULLI Sg.
Sympalaestritis ad χειραγωγίαν meam
hunc in modum μετὰ μὲν ὁ δὲ τὰ, studio-
sissimè in Diaria seu Adversaria TUA con-
jeceris, è quibus & reperendus iam fuit.
Vale interim, ADOLESCENS NOBI-
LISSIME, & ad MAJORA nate; vale,
inquam, ex voto, eaq; colligere in ista ae-
tatis aestate perge, quibus olim juvare pa-
riter & ornare publicam patriae communis
salutem possis. Dabam ex musèo in vigiliis
MARTINI, anno epoch. Christo
cl. lxx. LVI.

T.

M. J. S. Ritternache.

Variatio Versus Beustiani
per Schemata Rhetorices
nostrae.

Sentit opem certè, sit modò certa fides.

ASYNDETON.

Sit certa, sit firma, sit rata fides; &
Opem certò sentiet.

ELLIPSIS.

Si certa modò fides, opem certò sen-
tiet.

POLYSYNDETON.

Et opem, & auxilium certò fides
sentiet, si modò & vera, & sincera, &
fixa fuerit.

PLEONASMUS.

Ea ipsa fides, quã & agnoscimus De-
um, & ipsi confidimus, si modò certa sit,
ac perseveret, opem certò sentiet.

ANTANACLASIS.

Fides tua, quamdiu certò fides, cer-
tè opem sentiet. (Fides loco posteriore,
est verbum Futuri-
temp. à Fido.)

ΠΛΟΚΗ.

Fides, si modò fides est, certò opem
sentiet.

SYNO-

iani

s.

fides.

es; &

tò sen-

o fides

era, &

us De-

ta sit,

iet.

es, cer-

eriores

uturi-

lo.)

o opem

YNO-

SYNONYMIA.

Fides, si modò certa sit, petit, 1.
sperat, expectat, impetrat, sentit & repor-
tat opem.

Fides, si certa sit, firma, immota, 2.
& extra omne dubium constituta; certè
opem sentit.

EXERGASIA.

Quid verò fidem, si modò certa il-
la sit, & firma, prodesse putatis? Re-
verà illa ipsa est, quae Deum ad mise-
rationem nostri invitat; quae exaudi-
tionem precum nostrarum impetrat
quae opem & auxilium divinum coe-
litùs in nos derivat; quae de omnibus
calamitatibus, quibuscum conflicta-
ti sumus aliquandiu, triumphat; quae
denique, quidquid petimus & exo-
ptamus, certò assequitur, & reportat.

ANAPHORA.

Fides est, quae Deum nobis concili-
at; Fides est, quae opem divinam im-
petrat; Fides denique est, quae omnia
bona quasi ex ipsius Dei manu acce-
ptat. Sed tamen non quaevis fides
haec facit; verùm illa tantum, quae

certa est, quae expers dubiorum, &
instar petrae immobilis subsistit.

EPIPHORA.

Id, quod ad Deum adscendit, *certa fides est*; id, quod cor Dei ad exaudiendas preces nostras emollit ac inflectit, *certa fides est*; id, quod opem certò sentit, *certa fides est*; id, quod nihil non à supremo Numine impetrat, *certa fides est*.

SYMPLOCE.

Si quaeramus, quid sit illud, cuius ad-
miniculò divinã opem impetremus?
scire necesse est, *id esse fidem certam*. *Si*
quaeramus, ecquã ratione auxilium
coeleste impetrare liceat? nōse oportet,
id esse fidem certam. *Si quaeramus*,
ecquis fit canalis ille, per quem Dei
gratia, & vera salus in corda nostra
derivetur? novisse decet, *id esse fidem*
certam.

EPANALEPSIS.

Certa fides est, quae Deum ad miserationem nostri invitatur; & quae opem divinam certò sentit, *certa fides est*.

ANADIPLOSIS.

Id,

um, &
it.

it, certa
exaudi-
c infle-
em cer-
d nihil
petrat,

jus ad-
remus?
tam. Si
xiliu n
e oport-
ramus,
em Dei
nostra
fidem

d mise-
e opem
est.

Id,

Id, quò, velut extensâ manu, Dei gratiam, opem & auxilium accipimus, nihil est, nisi *fides*; *fides* verò non ficta, non ore vanò jactata, sed vera, sed sincera, sed immobilis ac certa.

EPANODUS.

1. *Credere* antè oportet, & certâ quidem fide, ut *opem* & *auxilium* divinum sentias; non verò antè *opem* & *auxilium* sentire oportet, ut deinceps demùm credas.
2. Certa *fides* præcedat, necesse est, *auxilium* divinum; non verò *auxilium* illud divinum *fidem*:

EPIZEUXIS.

Fides, *Fides* est, quæ, si certa & immota fuerit, nihil non à Deo, imprimis autem divinam opem & auxilium impetrat. *Hanc* ergò, *hanc* inquam, si conflictaris cum calamitate, adhibe, & senties, quàm pronus in vota tua sit Deus.

KAIMAË.

Verbum Dei est, quod *fidem* in nobis accendit; *Fides* verò, si certa fuerit, est, quæ ad *preces* coelo ablegandas

E S

nos

nos impellit; & *preces* denique, si in
Christi nomine fusae fuerint, *opem*
atq; auxilium certo certius impetrare
solent.

POLYPTOTON.

Fides, si modò fidei *verae* naturam
habeat, & ea omnia, quae ad *veram* fi-
dem venerabiles verbi divini tabulae
requirunt; *certò certum* auxilium coe-
litus impetrandum spondet, quin *cer-*
tam opem sentit.

ΠΑΡΗΓΜΕΝΟΝ.

Vera ac certa *fides* in *fidelibus* homi-
nibus, Deo & sanctissimo ejus verbo
sincerè *fidentibus*, non est auxilii divi-
ni inanis; sed, quidquid illi *confidenter*
petunt, impetrat. Et attestantur hi-
storiarum monimenta, nullum unquã,
qui veram in Dei bonitate *fiduciam* lo-
cavit, sine auxilio divino derelictum
fuisse.

ΠΑΡΟΝΟΜΑΣΙΑ.

Fides *certa*, & in casu dubio *exserta*,
plerumque est auxilii divini *referta*.
Etsi enim illa Deo non *imperat*, ab ipso
tamen omnia facile *impetrat*.

ΟΜΟΛ.

, si in
, opera
petrare

aturam
eram fi-
abulae
m coe-
vin cer-

homi-
verbo
i divi-
fidenter
tur hi-
inqvā,
am lo-
lictum

xserta,
eferta.
b ipso

MOL.

Ο ΜΟΙΟΠΤΩΤΟΝ.

Fides nostra, si certa fuerit & in- 1
dubia, Deum ad ferendam opem *im-*
pellit, ipsam opem *sentit*, & eâdem cor-
da nostra crucis aestu tantum non ex-
hausta suavissimè *resicit*.

Fides *vera*, fides *certa*, fides *im-* 2
mota nunquam fuit, nunquam erit
frustranea; sed *opem*, sed *auxilium*, sed
solatium impetrat & reportat.

Ο ΜΟΙΟΤΕΛΕΤΟΝ.

Fides, si precetur *confidenter*, si instet
ardenter, si expectet *patienter*, divinam
opem *impetrabit*, palmam ab hostibus
reportabit, si ad finem usque vitae per-
duret, aeternum *triumphabit*.

ΠΑΡΗΧΗΣΙΣ.

Si te solatii sentias *inopem*, *opem* 1
divinam verâ certâq; fide implores.
Sic enim senties, te *inopem opem* non
frustrâ quaesivisse.

Quoties cum fortis iniquitate 2
certas, certâ fide Deum accedas. Quic-
quid enim Deum rogabis, per fidem
certam certò impetrabis.

SEQUUNTUR SCHEMATA

ΤΗΣ ΔΙΑΝΟΙΑΣ.

ΠΡΟΛΗΨΙΣ.

Si fides, ceu vulgò dicimus, opem divinam certò sentit, ecquì fit, quòd plurimi, quì fidem jactant, divinam opem nò sentiunt? Sed respondeo, non sufficere, ut fidem jactes; neque me unquam dixisse, quòd omnes, quì fidem jactent, divinam opem sentiant. Sit igitur certa fides tua, & certò divinam opem senties.

ΥΠΟΒΟΛΗ, SUBJECTIO.

Quì fides mea divinam opem impetret, cum ea sit infirma? cum ipsemet ob peccata à Deo potiùs fugere, quàm ipsius opem petere debeam? Cum verbum divinum disertè asserat, peccatores à Deo non exauditum iri? Esto: sit infirma fides tua, modò sit verà; sis peccator, modò peccatorum te poeniteat: non exaudit Deus peccatores, scilicet impoenitentes. Sit itaque de peccatis doleas, & vel minimam fidem, modò veram, & non simula-

mula-

MATA

opem
quod
nam o-
eo, non
e me
qui fi-
ntiant.
rtò di-

O.
m im-
n ipse
ugere
beam?
asserat,
um iri?
odò sic
torum
is pec-
s. S:
mini-
non fi-
mula-

mul
dem
imp

t. 7

mon
dem
plor
possi
am,
exag
dum

Qva
te fa
filiu
non
res?
res
res?

2.

me
me
cont
core
mis
refe

mulatam habeas, per illam ipsam fidem, infirmam licet, divinam opem impetrabis:

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ:

1. Tu equidem, pessime Cacodæmon, id omni molimine agis, ut fidem meam infringere, meq; ab implorando divino auxilio avertere possis: & hâc fine indignitatem meam, infirmitatemq; fidei nimio perè exaggeras: Sed an ideò obsequendum tibi censeam? Nequaquam. Quaero enim ex temet ipsò, quid tu te facturus esses, si scires, ipsum Dei filium pro te mortuum fuisse? Annon cum fiducia ad ipsum accurreres? Annon opem ipsius & implorares & impetrares, & certò expectares?

2. Non equidem diffiteor, justissime vivorum & mortuorum Judex, me multis & abominandis modis contra mandata tua venisse; Sed recordor insimul, Te verbis blandissimis peccatores evocasse, opemq; & refectioem illis fuisse pollicitum. I-

taq; ex Te, piissime Jesu, quaerere
jam liceat, annon serio semper volue-
ris, atq; etiamnum velis, ut miseri, &
sub peccatorum mole gementes, ad
Te veniant, & per certam fidem o-
pem tuam cum implorent, tum re-
portent ac sentiant? venio itaq; & e-
go, & certo spero, confidoq;, fore, ut
fides mea non sit frustranea, sed ean-
dem bonitatem & opem tuam, qua
refecti sunt jam olim fideles omnes,
impetret & sentiat.

ΠΑΡΟΜΟΛΟΓΙΑ

Apage verò cum nugis tuis, per-
ditissima caro! Objicis, me saepi-
ùs invocasse Deum, & non sensisse
tamen opem. Concedam tibi hoc lu-
bens meritoq;. Non enim certâ fide
suffultae fuerunt preces meae. Jam
verò certâ cum fiducia ad Deum me-
um confugio. Cur dubitem igitur,
num impetraturus sim opem? Ete-
nim

Sentit opem certè, sit modò certa
fides.

ΕΠΙΤΡΟΠΗ.

Tu

ere
plue-
eri, &
s, ad
m o-
m re-
& e-
re, ut
ean-
, quâ
anes,

per-
aepi-
fisse
oclu-
fide
Jam
n me-
itur,
Ete-

erta

Tu

Tu equidem, Spiritus neqvissime,
urges, me hactenus magis paruisse
tibi, quam Deo, ideoq; pro meritum
esse, ut à facie divinâ abjiciar. Sed
quid inde? Utrumq; tibi concedo.
Ne autem aeternum pereundum sit
mihi, eum accedam per fidem, qui ti-
bi caput contrivit pro peccatis meis
satis fecit, & peccatoribus miseris
gratiam & refectiorem promisit
quam impetrabunt, quotquot ex ve-
rà fide clamabunt.

ΓΝΩΜΗ.

Tritissima est juxta ac verissima
Poëtae sententia ita cānentis:

Fidentem nescit deseruisse Deus.

Quâ perspicuè satis subinnuit, De-
um pro immensâ suâ misericordiâ
non posse, nec velle denegare auxili-
um certae piorum fidei. Quicumque
igitur certâ ad Deum fide accedit, is
opem certo certius impetrabit.

ΝΟΗΜΑ.

Quandoquidem fides, si certa fue-
rit, certè opem sentiat; ego quoq;
certâ fide suffultus preces ad Deum
fun-

fundam, neq; vel tantillum dubitabo,
quin Deus me sit exauditurus, & im-
pertiturus opem atq; auxilium, cujus
in hâc meâ calamitate maximè indi-
gere videor.

ΜΕΡΙΣΜΟΣ.

Homo fidelis, qui paternam Dei
bonitatem ex sanctissimo ejusdem
verbô agnovit, ac certò persvasus a-
pud animum est, verissima esse, quae
pollicetur Deus: Ideoq; nullus du-
bitat, ad se quoq; pertinere, quae
promissa fidelibus omnibus fuerunt:
Certò, si non primò statim momen-
tò, aliquando tamen, tempore scili-
cet oportuno, sentiet, Deum non
frustrà fuisse invocatum, sed opem
promissam reverà impertivisse, atque
dedisse ea omnia, quae necessaria fu-
ere.

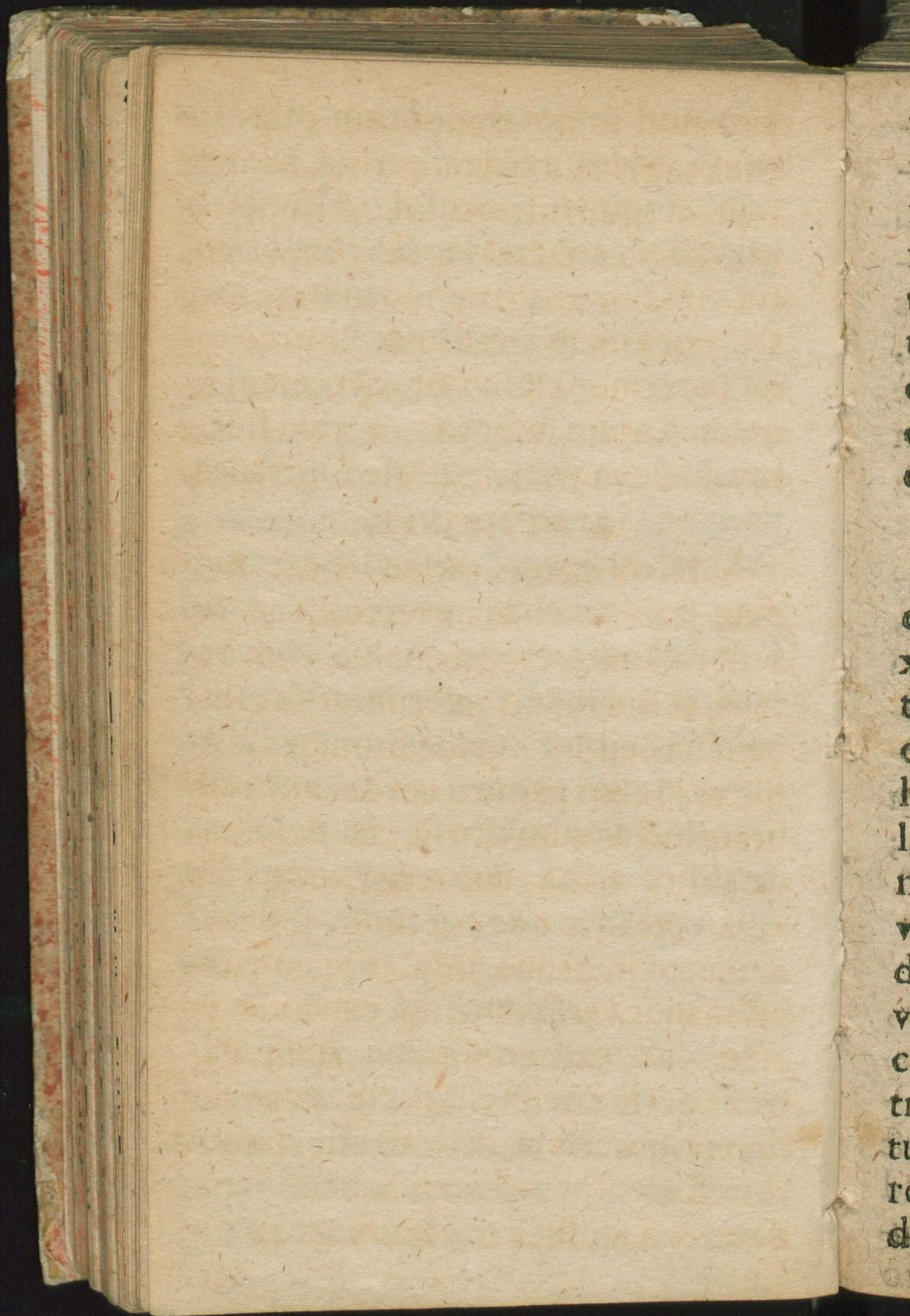
ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑ.

Si fides nostra, quantum in hâc im-
becillitate fieri potest, certa sit ac fir-
ma, non est omninò, cur de impetran-
dâ divinâ ope dubitemus, quin hanc
ipsam certò certius sentiemus. Ete-

itabo,
& im-
cujus
indi-

n Dei
dem
fus a-
qvae
s du-
vae
runt:
men-
scili-
non
dem
tque
a fu-

im-
c fir-
ran-
nanc
Ete-
rim

nam non solum divinorum oraculo-
rum tabulae exsertis verbis adseve-
rant, certam fidem nihil nō impetra-
re; sed ipsa rerum Magistra Experien-
tia etiā a condito mundo in haec usq;
tempora idem confirmat. Et praeter-
eā paternus Dei amor, quo est in fi-
deles, horum suspiria, ex verā fide
orta, nequaquam sinit esse frustranea.

ΔΙΑΤΗΛΩΣΙΣ.

Si te, mi frater, variae, & eae qui-
dem satis acerbae, exerceant ac ve-
xent calamitates, ita, ut hīc cum Sa-
tanā, & horrendis inferni larvis, illic
cum ferocibus mundi monstris, ist-
hīc verō cum proprii cordis imbecil-
litate luctandum tibi sit; ne despera,
ne abjice arma, aut terga verte; sed
verā certāqve fide cor tuum instrue;
deinceps in genua supplex te convol-
ve, manūs versus coelum expande, o-
culos ad benignissimum illum Pa-
trem, qui in coelis est, flecte, & quan-
tum potes, clama, neq; ab hōc clamo-
re desiste, utut à dextris Satanas fren-
deat, & à sinistris tibi mundus insul-
tet.

8
tet. Sic enim experieris, fidelem tu-
am orationem penetrâsse nubes, re-
ferâsse cœlum, & ad ipsum Deum
pervenisse; quin videbis, rerum o-
mnium parentem illum aures suas
aperuisse, clamorem tuum exaudiisse,
ac demisisse coelitus opem tantoperè
desideratam, Etenim sentit opem
certè, sit modò certa fides.

ΥΠΟΤΡΠΩΣΙΣ.

Si fidelis homo ingenti crucis ino-
le prematur, paternum Dei amorem,
ad animum revocet sibi, & conceptâ
intra se verâ certâq; fiduciâ compli-
catas ad cœlum manûs elevet. Sic e-
nim reverâ fiet, ut quemadmodum
adscendit oratio, fidei alis subvecta;
ita etiam descendat auxilium.

ΕΙΚΩΝ.

Fides vera & viva est *quasi* canalis,
per quem Deus coelestem opem in-
nos derivat; est *velut* manus, quâ di-
vinum auxilium apprehendimus; est
instar catenae, quâ coelestia solatia ad
nos pertrahimus; & est *similis* vincu-
lo

m tu-
es, re-
Deum
um o-
s suas
idiisse,
operè
opem

is ino-
orem,
nceptâ
ompli-
Sic e-
nodum
vecta;

analis,
em in
quâ di-
ius; est
atia ad
vincu-
lo

8

c

v

a

10

a

t

n

l

f

f

v

c

l

l

l

l

l

l

l

l

l

l

l

l

l

l

P

lo. arctissimo, quò Deum ipsum quasi
alligamus nobis.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ.

Cum Regius ille, cujus filius acuta febrī corripiebatur, verba salvatoris nostri, quibus vitam filio decumbenti pollicebatur, firmā certāque fide apprehenderet, neque dubitaret, fore, ut, quod promiserat Christus, verissimum esset: Ecce impetravit, quae petiit, opemque divinam cum tripudio sensit. Hunc ergo imitemur omnes, quotquot cum calamitate luctamur. Si enim verā fide instruamus animum, nihil est, quod precando impetrare non possimus.

ΠΑΡΑΒΟΛΗ.

Quemadmodum videmus liberos, qui filiali cum observantiā, verāque cordis fiducia aliquid à parentibus petunt, ilicet ab his exaudiri, voti que fieri compotes, si modò ex eorum re fuerit, quod petierunt: ad eundem planè modum *υιῶσδοι* Dei filii, si verā & sincerā fide aliquid à coelesti Patre petant, quod quidem in eorum rem fue-

8
C
fuerit, extemplò illud reportant, o-
pemq; divinam sentiunt.

ΣΤΥΜΒΟΛΗ.

7
Qvanquam varia sunt in amplissi-
mò isto rerum naturalium theatrò,
quibuscum comparari, adeoq; exin-
de illustrari fides vera certa q; possit;
mihi tamen placet hac vice conferre
fidem cum *δυνάμει ὀφθαλμοῦ*, sive illà
animae facultate, quã cibum adpete-
re solemus. Ut enim *δύναμιν* illam a-
nima ipsa non à se habet, sed à Deo
creatore accepit: Ita nemo homi-
num fidei suae causa est, sed omnem
eam desuper ab eò accipit, unde o-
mne bonum in nos demanat. Dein-
ceps, ut facultas illa cibi appetitiva,
est quidem in ipsa anima, stoma-
chum tamen velut instrumentum mo-
vet, ut ille, nisi cibum capiat, latrare
tandem incipiat; Eòdem modò fi-
des vera primariò quidem existit in
animâ nostrâ, sed ita tamen, ut to-
tum propè corpus moveat. Jam enim
cor movet, ut amore Dei, ac coelesti-
um

nt, o-

gills

pliffi-

eatrô,

exin-

offit;

nferre

ve illâ

lpete-

lam a-

Deo

nomi-

nnem

de o-

Dein-

titiva,

oma-

in mo-

atrare

dô fi-

it in,

it to-

enim

elesti-

um

um

8

c

i

a

a

a

7

g
g
I
t
a
a
g
a
a
o
p
to
va
bu
ve
po
tra
de
ho
tua
val
mi
pre

um bonorum desiderio exardescat.
Jam manus movet, ut illae coelum
versus se sublevent. Jam os & lin-
gvam movet, ut opem divinam ma-
gno clamore implorent. Porro ve- II
lut *δύναμις* illa *ὄρεσις* cibum adposi-
tum & conspectum vehementissimè
adpetit, & in os immissum avidissimè
attrahit; ita vera fides promissiones
gratiae in verbò divinò propositas &
adpetit fortissimè, & adprehendit
avidissimè. Ac tandem ceu *δύναμις* IV
ὄρεσις, si rectè se habeat, argumen-
to est, hominem, cujus illa est, esse
valentem ac sanum; ac praeterea ci-
bum adprehensum ac demissum in
ventriculum concoquit, quin in cor-
poris substantiam & incrementum
transmutat: consimili ratione vera fi-
des evidentissimum argumentum est,
hominem illum, cujus illa est, spiri-
tualis morbo non esse correptum, sed
valentem ac vegetum; & insuper pro-
missiones illas gratiae avidissimè ad-
prehen^{das}, quasi in succum & sangvi-
nem

nem ipsius animae fidelis conver-
tit.

ΑΝΟΜΟΙΩΣΙΣ.

Nequaquam sanè, quemadmodum
dubitatio opem & auxilium divinum
impedit, aut prorsus aliò avertit; ita
etiam vera certaqué fides expers est
auxilii divini. Quin potiùs illud & ad-
petit, & certò accipit.

ΠΑΡΑΔΙΑΣΤΟΛΗ.

Non vana fidei jactatio, non nuda
notitia Religionis & fidei Christia-
nae; sed viva illa certaqué fiducia,
quâ homo ad se pertinere certò statu-
it, quae sacer codex promittit, est
manus illa, quâ opem & auxilium di-
vinum & arripimus, & nobis adpli-
camus. Et haec ipsa fiducia, quam
vulgò fidem appellare solemus, fru-
stra coelum non pulsat, sed auxilium
aequè ac solatium impetrat.

ΑΝΤΙΜΕΤΑΒΟΛΗ.

Certa fides opem divinam certò
sentit; & vel ideò certò sentit opem,
quia certa fides est. Etenim

Spe

onver-

odum
vinum
cit; ita
ers est
& ad-

n nuda
ristia-
lucia,
o statu-
tit, est
ium di-
s adpli-
, quam
us, fru-
xilium

H.
m certò
opem,

Spec

S

ner
tit.

du
in
et
ar
p

r
n
o

7

P
o
tu
iu
ti
ju
pe
na
q
ic
n
c
ip
i
t
f
f
o
s

pes omnia Deo nunquam commissa
recessit.

ΑΝΤΙΘΕΤΟΝ.

Si verum est, quod Jacobus alicui ait, nempe hominem dubitationum procellis agitatum, neque solatium impetrare, neque auxilium, verissimum quoque erit, hominem, cuius pectus certa fide instructum est, & perfundi suavissimo solatio, & coronari velut divino auxiliō.

ΟΕΥΜΩΡΟΝ.

Velut fides, quae est sine fiducia, & quidem certa, revera non est fides, ideoque opem & auxilium divinum non impetrat; ita fides, quae veram certamque fiduciam includit, sentit re ipsa, quod petiit & expectavit. Et, etiam si ore illa non clamat, efficacissime tamen clamat, quando ad Deum suspiria gemitusque ablegat.

ΠΑΡΕΚΒΑΣΙΣ.

Verissimum est, quod Poëta Christianus ait: Fidem nempe, si modo certa sit, opem divinam certo sentire. Sed verò dissimulandum hinc nullatenus

nus

8
6
4
3
nus videtur, paucissimos enim, qui ve-
ram certamque fidem intra pra-
dia foveant; amplissimam vero eo-
rum messem, qui, quanquam multa
de fide jactent, nihil tamen verae cer-
taeque fidei habeant. (atque hic licet
taxare hypocritas, quod ipsum est di-
gresio.)

ΕΠΑΝΟΔΟΣ.

7
Sed video fortasse taxando hypo-
critas, quorum fides, limites exces-
sisse, atque evagari extra oleas. Idcirco
missis istis Pseudo-Christianis ad pro-
positum meum redeo, & de Effecti-
bus fructibusque certae fidei differere
jam pergo.

ΕΠΙΦΩΝΗΜΑ.

7
In Evangelicâ isthâc pericope lim-
pidissimum nobis ob oculos ponitur
speculû, in quo repraesentatur verae
natura fidei, quae à Deo per verbum
divinum in nobis excitatur, sed ple-
rumque primò infirma admodum est,
& cum dubitationum procellis lucta-
tur: Deinceps verò ex eodem Dei
verbo nova incrementa capit, atque
ita

qui ve-
ra
ero eo-
multa
rae cer-
hic licet
n est di-

hypo-
s exces-
Idcirco
ad pro-
Effecti-
ferere

ope lim-
ponitur
ur verae
verbum
ed ple-
am est
is lucta-
em Dei
, atque
ita

039

ita roboratur, ut nihil dubitet, sed omnia, quae promisit Deus, & speret, & simul impetret. Etenim Sentit opem certè, si modò certa fides.

ΑΤΕΗΣΙΣ.

Si fides nullatenus vacillet, aut ambigat, opem certò sentiet, quin quasi manibus quoq; palpabit.

II.

Si fides nostra velut clavò trabali affixa verbo Dei haereat, non opem duntaxat divinam, sed Deum ipsam etiam praesentem sentiet.

ΤΑΠΕΙΝΩΣΙΣ.

Si fides certa sit, opem certò animadvertet, & intelliget.

ΠΑΡΑΔΕΙΨΙΣ.

Nihil jam monebo, quòd fides egregium maximè Dei donum sit; neque quicquam dicam, quòd per eandem Dei gratiam, & omnium peccatorum remissionem impetremus; multò minùs operosè persequar, quòd illà ipsà perfectissimam Christi justitiam adprehendamus: Hoc unum saltem urgebo, quòd fides nostra, si

F

certa

certa fuerit, divinam opem in omnibus omnino calamitatibus & assequatur & sentiat.

INCREMENTUM.

Dulce est auditu, fidem veram de precum nostrarum exauditione certam esse; sed longè dulcius, illam divinam opem quasi praesentem habere; omnium verò dulcissimum, eandem fidem etiam sentire & quasi manibus palpare divinum auxilium.

ΠΕΡΙΦΡΑΣΙΣ.

Fiducia illa, quam in Dei misericordiam & bonitatem concipimus, si modò dubitationum procellis non agitur, certissimum divini amoris obfidem & pignus nimirum divinam opem sentiet, & certo quidem certius.

ΕΚΦΩΝΗΣΙΣ.

Audite me, audite, inquam, & apertis quidem auribus audite, quicumq; haecenus variis calamitatibus pressi tantum non despondistis animum! Ecce, hic vobis coelum reseratum: Ecce, verae certaeq; fidei natura nobis delineatur! Ecquid igitur

moras

m in omni-
s & assequa-

M.
veram de
itione cer-
s, illam di-
tem habe-
num, ean-
t quasi ma-
uxilium.

Dei miseri-
cipimus, si
cellis non
amoris ob-
livinam o-
m certius,

vam, & a-
dite, qui-
mitatibus
distis ani-
um resera-
dei natu-
vid igitur
moras

moras nectitis? Quin fidem concipite, & ad Deum hilares accurrite! Hoc enim spondeo vobis, fidem vestram, si certa modò fuerit, nihil non impetraturam fore. Petite proinde, & dabitur vobis; quaerite, & opem invenietis; & pulsate, atqve sic ipsum Dei cor aperietur vobis. Inde quaecunq; necessaria sunt, in vosmet ipsos demanabunt.

ΑΠΟΡΙΑ.

Certè, si vera certaq; fides divinam opem certò non sentiet, prorsus ignoro, ecquid sit illud, quòve nomine veniat, quod opem divinam certò sentiat.

ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΙΣ.

Quòd fides nonnullorum, si modò fides nominanda est, ac non potius vana fidei persuasio, aut larva inanis, auxilium divinum non senserit, id fraudi nobis esse nequaquam potest: quippe qui, quando statuimus & asseveramus, fidem divinam opem sentire, non de quavis fide loquimur, multò minus de vanâ fidei persuasio-

ne, sed de eâ saltem fide, quae vera est atq; certa.

ΑΠΟΣΙΩΠΗΣΙΣ.

Sunt equidem non pauci, qui mihi opponunt, se fidem habuisse, nec tamen sensisse opem. At verò hos ego? sed nequid habeant, quod obtendunt mihi in posterum, scire eos jubeo, non fidem quamcunq; sed certam duntaxat divinam opem impetrare.

SERMOCINATIO.

Iis, qui credere nolunt, certam fidem divinam opem certò sentire, sva-
deo, ut Poëtam nobilissimum, & piis-
simum Jurisconsultum, Joachimum
Beustium accedant, & ab eòdem,
quid hâc de re sentiat, quaerant. Quid
verò interrogatus ille respondebit al-
liud, præter - quam hoc ipsum:
Sentit opẽ certẽ, sit modò certa fides.

ΠΡΟΣΩΠΟΠΟΙΙΑ.

Venerabilem Scripturae Θεωρίας &
codicem consulite, expendentes,
quaenam sit verae certaeq; fidei effi-
cacia. Hic verò ita videtur vos allo-
qui

quae vera

Σ.

qui mihi
ne, nec ta-
hos ego?
obtendunt
os jubeo,
ed certam
mpetrare.

O.

certam fi-
entire, sua-
um, & piis-
achimum
ab eodem,
erant. Quid
ondebit a-
sum:
certa fides.

A.

Θεοῦ ἰσχυροῦ
pendentes,
fidei effi-
vos allo-
quib

qv
spi
me
fide
nea
pet
bra
litic
Da
fide
ex v
tam
vol
deb
trar
P
um
men
vos
mor
prec
strar
cert
dem
Chr
vivi

7

qui: O miseri mortales, an adeo ho-
spites estis in amoenissimis viridariis
meis, ut nunquam hactenus legeritis,
fidem certam nunquam fuisse frustra-
neam, sed petitam opem semper im-
petrâsse? Ob oculos vobis pono A-
brahamum, Josephum, populi Israë-
litici praefectum ac Ducem Moysen,
Davidem, & ut paucis me absolvam,
fideles omnes. An quisquam horum
ex verâ fide preces coelo ablegavit, &
tamen opem nullam impetravit? E-
volvite singulas meas pagellas, & vi-
debitis, fidem certam nihil non impe-
trare.

II.

Placet hâc vice sistere vobis Regi-
um illum, cujus apud Johannem fit
mentio. Ille verò, ut videtur mihi, ita
vos alloquetur: In me intuentes, ô
mortales mei, discite ex verâ fide
precari, atque certò scitote, fidem ve-
stram, si certa fuerit, divinam opem
certò sentire. Etenim simulac per fi-
dem veram adprehendebam verba
Christi, dicentis mihi: Filius tuus
vivit: sentiebam unâ opem divinam;

atq; domum reversus, filium, quem in
agone constitutum reliqueram, & vi-
vum inveniebam & vegetum atqve
sanum.

III.

Provoco ad iudicium omnium o-
mninò fidelium, quibuscunqve mun-
di partibus illi vivant. Hi sanè omnes
ac singuli vos ita videntur allocuturi:
ecquid dubitatis mortales, num cer-
ta fides divinam opem certò sentiat?
Profectò nemo nostrum unquam ve-
rà fide ad Deum clamavit, qui exau-
ditus non fuerit. Quid cessatis itaqve?
quid dubitatis amplius? credite. Sic
enim fiet, ut reipsà deprehendatis, fi-
dem certam opem certò sentire.

ἘΡΩΤΗΜΑ.

Annon verum est, quòd certa fides
certò opem sentiat?

II.

An quisquam verà certàqve fide in-
structus unquam extitit, qui opem
certò non senserit?

ἈΠΟΣΤΡΟΦΗ.

Te,

vem in
, & vi-
atqve

um o-
e mun-
omnes
uturi:
m cer-
ntiat?
m ve-
exau-
aqve?
e. Sic
tis, fi-

fides

de in-
pem

Te,

8

7

8
fi
ta
E
O
ex
fu
se
no

tae
pa
fru
sim
alia
qvi
tre
sen
I
vera

Te, Regie, Te, Centurio, utrum-
que Capernaumi incolam, obtestor,
& quaero, utrum non re ipsa experti
fueritis, fidem vestram, quia vera cer-
taque fuit, opem divinam impetrasse?
Etenim, Tu, Regie, filio; Tu verò,
Centurio, servo sanitatem impetrasti.

II.

Ad Te, vera certa que fides provoco, &
ex te quaero, nū in ullo aliquo homine
fueris frustranea? Certè si loqui pos-
ses, sanctè asseverares, te nunquam
non divinam opem impetrasse.

ΜΕΤΑΒΑΣΙΣ.

Haecenus multa satis de fidei cer-
tae natura forma que diximus, restat, ut
pauca quaedam de ejusdem effectu
fructive subjiciamus, qui in eò potis-
simum consistit, quòd illa non spiritu-
alia solum, sed corporalia etiam, si
quidem profint, bona ac dona impe-
tret; atque ita divinam opem certò
sentiatur.

ἈΠΟΔΙΝΕΙΣ.

Possẽm equidem hõc locò agere de
verà veræ fidei natura ac forma; sed
reji-

rejiciam hanc materiam in alium lo-
cum ac tempus, & hoc unum jam
monebo, quod fructum vivae illius fi-
dei concernit, qui est, divinam opem
& impetrare & sentire.

REVOCATIO.

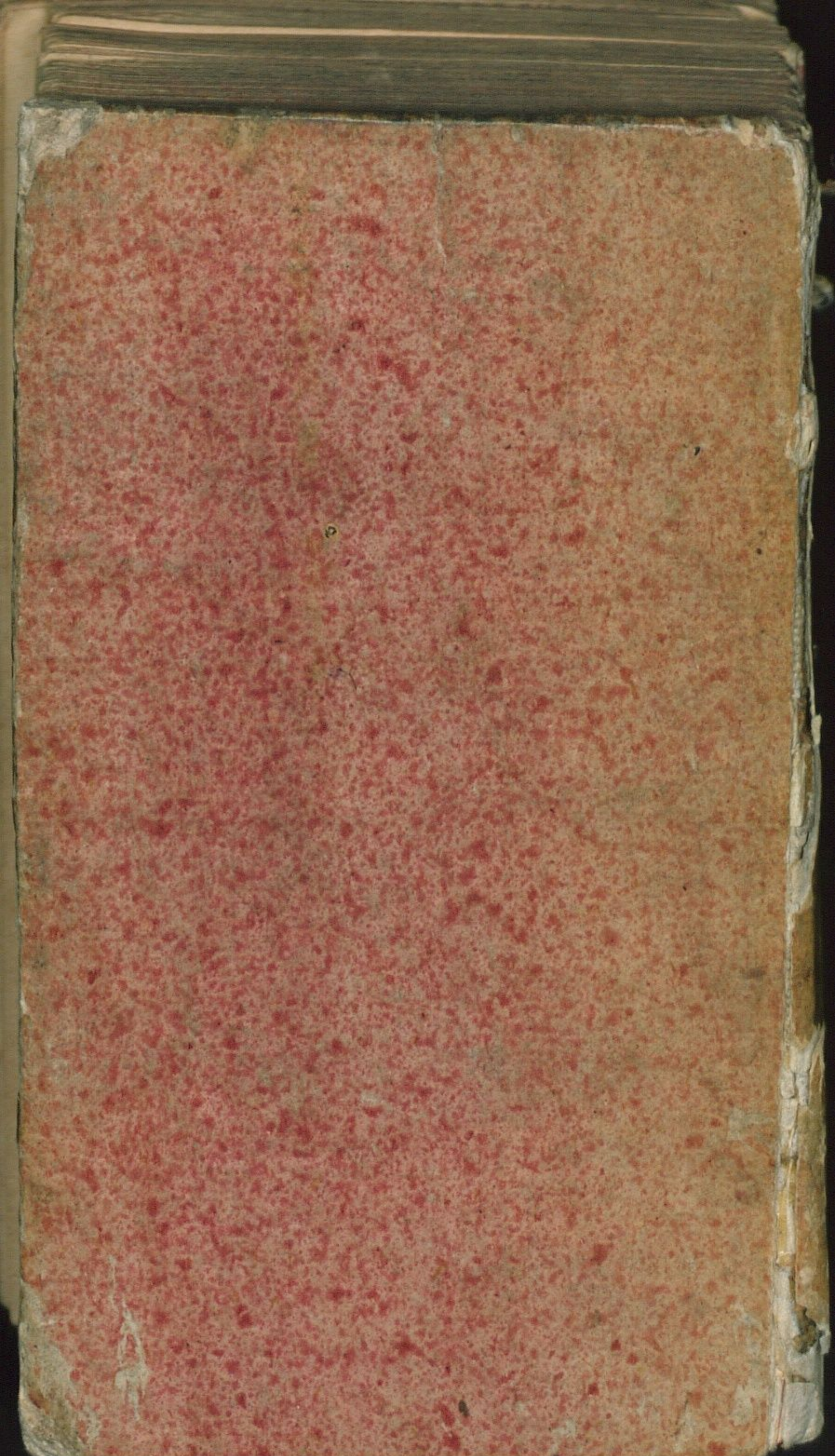
Quid verò opus est, prolixius vo-
bis demonstrare, fidem certam certò
opem sentire? Credo enim ea, quæ
dicta huc usq; fuere, abundè suffice-
re. Sin verò cui non videantur suffice-
re, ei aliò tempore vel occasione, ut
satisfiat, studebo.

FINIS.

m lo-
n jam
ius fi-
opem

is vo-
certo
væ
ffice-
ffice-
e, ut

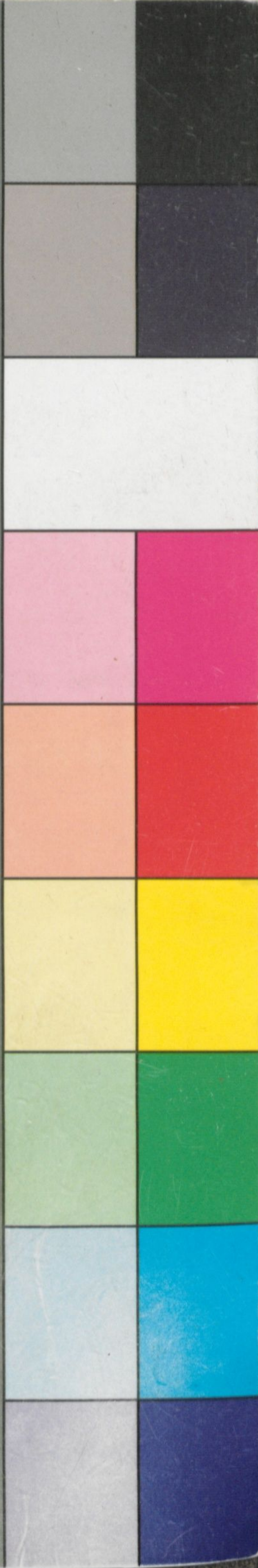
Inches 1 2 3 4 5 6 7 8
Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Kodak
LICENSED PRODUCT

© The Tiffen Company, 2000

KODAK Color Control Patches

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

30